

บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

คมศร คุณคำแสง

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558

THE ROLE OF IMPLEMENTING THE CONCEPT OF SUFFICIENCY ECONOMY IN
KLONG TUP CHAN SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION,
ARANYAPRATHET DISTRICT, SA KAEO PROVINCE

KOMSORN KUNKUMSANGE

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภออรัญประเทศ
จังหวัดสระแก้ว

ชื่อนักศึกษา   คมศร คุณคำแสง

รหัสประจำตัว   53M53330148

ปริญญา   รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา   รัฐประศาสนศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ
..... ประธาน	..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.เปรมจิตร บุญสาย)	(อาจารย์ ดร. ชานูชัย จิตรเหล่าอาพร)
..... กรรมการ	..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.โกมล จันทวงษ์)	(อาจารย์ ดร.โกมล จันทวงษ์)
	..... กรรมการและเลขานุการ
	(อาจารย์ ดร.เปรมจิตร บุญสาย)
	..... ผู้ทรงคุณวุฒิ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชนิกษ์ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการศึกษาค้นคว้าอิสระ	บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
ชื่อนักศึกษา	คมศร คุณคำแสง
รหัสประจำตัวนักศึกษา	53M53330148
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.เปรมจิตร์ บุญสาย
กรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.โกมล จันทร์ทวงษ์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 2) ศึกษาปัญหาในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และ 3) ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนรวมทั้งสิ้น 42 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน ผู้นำฝ่ายปกครอง จำนวน 9 คน ผู้นำกลุ่มองค์กร จำนวน 4 คน ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 5 คน และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 2 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ให้ความสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน โดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น

2) ปัญหา อุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากพนักงานส่วนตำบลผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอีกหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และปัญหาด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่

3) ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในตำบลคลองทับจันทร์ สร้างศูนย์สาธิตการทำเกษตรแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลและนำ

ประชาชนที่สนใจไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้พื้นที่อื่น และจัดสรรงบประมาณที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนกว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

Independent Study Title	The Role of Implementing the Concept of Sufficiency Economy in Klong Tup Chan Subdistrict Administration Organization, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province
Student	Komsorn Kunkumsange
Student ID	53M53330148
Degree	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Independent Study Advisor	Dr.Premjit Bunsai
Independent Study Co-Advisor	Dr.Komal Chanthawong

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the role of implementing the concept of sufficiency economy in Klong Tup Chan Subdistrict Administration Organization, Aranyaprathet district, Sa Kaeo province, 2) to study the problem of implementing the concept of sufficiency economy Philosophy and 3) to provide suggestions as to how to implement it. This study was a qualitative research, using interviews with local administrators in order to survey the opinions and attitudes of the sample, which consisted of 42 community leaders, including executives, and executive secretaries. It total there were 22 local administrative officials of Klong Tup Chan, 9 governance leaders, 4 organizational leaders, 5 occupational leaders, and 2 civil service administrators of Klong Tup Chan Subdistrict Administrative Organization.

The findings of this research were as follows:

1) The Klong Tup Chan Subdistrict Administration Organization had not provided sufficient promotion to the philosophy of sustainable economics. This could be seen by the fact that there were few projects and activities being carried out. Besides, most activities only involved occupational development and integrated agriculture.

2) In promoting the sustainable economic philosophy to the public of the Local Administration Organization, Tambon Klong Tup Chan, the main obstacles found were the limitations of the officials. The current officials had many responsibilities and needed to operate in other positions, and therefore their duties regarding sustainable economic concepts could not be performed seriously and continuously.

3) An additional obstacle was the limited budget, which did not support various delegated tasks. The budget was used for tasks. Which were considered to be more practical than the promotion of sustainable economic concepts to the public.

GRAD VRU

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.เปรมจิตร์ บุญสาย และอาจารย์ ดร.โกมล จันทวงษ์ ผู้อำนวยบริหารเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตลอดจนให้แนวคิดที่ดีในการค้นคว้าจนสามารถทำการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ทุกท่าน ที่ทำให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้วทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการศึกษา และช่วยประสานงานด้วยดีตลอดมา

ขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือจนกระทั่งสามารถสำเร็จการศึกษาได้ในระดับมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คมศร คุณคำแสง

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อไทย.....	ก
บทคัดย่ออังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	4
2.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	11
2.3 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล.....	28
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์.....	36
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
3.2 การเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4.1 ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	49
4.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แก่ประชาชน.....	52
4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน.....	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	58
5.2 อภิปรายผล.....	60
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	72
ประวัติผู้วิจัย.....	79

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ประชากรตำบลคลองทับจันทร์.....	37
2.2 เขตการปกครองของตำบลคลองทับจันทร์.....	38
2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์.....	39
2.4 โรงเรียนสังกัด สพฐ. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์.....	40
2.5 สถาบันศาสนาในเขตตำบลคลองทับจันทร์.....	40
3.1 สถาบันศาสนาในเขตตำบลคลองทับจันทร์.....	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระยะของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงยึดถือ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่องการสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนฯ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และท้ายที่สุดนำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบ และโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ยุทธวิธีในการขับเคลื่อนจะมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน และจากวิกฤตการณ์ ซับไพรม์ (Sub-Prime) ในสหรัฐอเมริกา ในปี 2550 ครั้งนี้ กลายเป็นวิกฤตการณ์การเงิน อันเนื่องมาจากการปล่อยสินเชื่อรายย่อยเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์และที่อยู่อาศัยแก่ลูกค้าที่มีความน่าเชื่อถือหรือเครดิตต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้ในที่สุดไม่มีศักยภาพพอที่จะชำระหนี้ให้แก่บริษัทผู้ปล่อยเงินกู้ได้ ซึ่งมีความรุนแรงมากกว่าวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ของประเทศไทยจะเห็นได้จากการล้มลงอย่างต่อเนื่องของสถาบันการเงินชั้นนำทั้งในอเมริกาและยุโรป ซึ่งส่งผลกระทบเป็นวิกฤตเศรษฐกิจสร้างความเสียหายครอบคลุมไปทั่วโลก ไม่เว้นประเทศไทย ที่แม้ยังไม่มีสถาบันการเงินในประเทศรายใดต้องฐานะสันคลอนจากวิกฤตครั้งนี้ แต่เมื่อเศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัวภาคการส่งออกของไทยที่เป็นช่องทางสร้างรายได้หลักของประเทศ โดยมีสหรัฐฯ และยุโรปเป็นตลาดส่งออกสำคัญย่อมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยอดการส่งออกสินค้าที่ชะลอตัวลง พร้อมกันนี้คาดการณ์กันว่าในปี 2552 สถานการณ์จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจะเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาการว่างงานทั้งจากสาเหตุการถูกปลดออกจากการเป็นพนักงานบริษัท และปัญหาการไม่มีตลาดแรงงานรองรับนักเรียนนักศึกษาจบใหม่ ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ คนไทยโดยเฉพาะระดับกลางและระดับล่างมีคุณภาพชีวิตที่ลดลงเป็นอย่างมากเกิดภาวะข้าวยากหมากแพง จำนวนคนจนมีสูงขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีมากขึ้น ตลอดจนปัญหาด้านการศึกษาและปัญหาด้านสาธารณสุขก็ได้มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ดังนั้น เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจอีกครั้ง หลักการตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ท่านพระราชทานให้นี้ จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นเส้นทางผ่าวิกฤตของประชาชนทุกคน โดยหันมานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอีกองค์กรของภาคราชการองค์กรหนึ่งที่ต้องจัดทำแผนพัฒนารวมถึงการบริหารงบประมาณของตนเอง ภายใต้แนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามที่กล่าวมาข้างต้น และให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวดำเนินการจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2554)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงจากความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว ระดับชุมชนและองค์กรจนถึงระดับรัฐ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2548)

ผู้ศึกษาเลือกศึกษาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าตำบลคลองทับจันทร์เป็นตำบลขนาดเล็ก ประชากรส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตก้ำกึ่งระหว่างวิถีชีวิตแบบชนบทและวิถีชีวิตแบบในเมือง ในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นสังคมแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ก็ยังมีการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง ที่ยังคงมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เนื่องจากพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ใกล้เขตตัวเมืองเชียงใหม่ และมีการขยายตัวของร้านค้าสะดวกซื้อ ร้านค้าทันสมัยที่ขยายออกมาสู่ตำบลคลองทับจันทร์มากขึ้น ซึ่งตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถนำนโยบายสาธาณณะดังกล่าวนี้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างไรและได้มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สำหรับการศึกษารึ้นนี้ เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนในนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรของการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว จำนวน 47 คน โดยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองรัฐประเท จำนวน 26 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 21 คน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดศึกษา

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ตามอำนาจหน้าที่และตามที่ประชาชนคาดหวังว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จะถือปฏิบัติ

1.4.2 การสนับสนุน หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จะส่งเสริมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์

1.4.3 ส่งเสริม หมายถึง การประชาสัมพันธ์ การจัดฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสร้างตัวอย่าง เพื่อให้ประชาชนในตำบลคลองทับจันทร์มีความรู้ความเข้าใจและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

1.4.4 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพอมีพอกิน ใช้จ่ายเงินที่ได้มาอย่างพอเพียง และประหยัด เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยปราศจากการกู้ยืม อาจมีเงินเหลือเก็บไว้บางส่วน และช่วยเหลือผู้อื่นได้บางส่วน

1.4.5 ผู้บริหาร หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว

1.4.6 ผู้ช่วยผู้บริหาร หมายถึง รองนายก เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว

1.4.7 ผู้นำฝ่ายปกครอง หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1.4.8 ผู้นำกลุ่มองค์กร หมายถึง ประธานกลุ่มสตรี ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนตำบลคลองทับจันทร์

1.5.2 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ และผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่มีต่อการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

1.5.3 สามารถนำปัญหาอุปสรรค ที่ได้จากการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนให้มีผลอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาทไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายว่า การทำตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) กล่าวว่า บทบาท คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่อยู่ในสถานภาพนั้นๆ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่งหรือสถานภาพซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้บทบาทเป็นผลรวมของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่

สนธยา พลศรี (2545) ให้ความหมายว่า บทบาท (Role) หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคนอื่นๆ (2544) ได้อธิบายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อทำให้ความสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สมใจ ลักษณะ (2542) กล่าวถึง บทบาท คือ พฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่หรือสถานะใดๆ ในกลุ่มซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามตำแหน่งและหน้าที่ บทบาทนี้อาจมีลักษณะเป็นทางการตามกฎระเบียบของกลุ่มรูปนัยที่จะกำหนดสิ่งที่บุคคลแต่ละบุคคลที่ครองตำแหน่งหน้าที่ใดๆ จะต้องคิดตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมทั้งในส่วนของตนและส่วนที่จะต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้มีตำแหน่งหน้าที่อื่นๆ ในกลุ่ม และอาจมีลักษณะไม่เป็นทางการที่เป็นความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มที่ต้องการให้ผู้มีหน้าที่หนึ่งๆ ต้องมีพฤติกรรมใดบ้าง

ยนต์ ชุ่มจิต (2544) ได้อธิบายไว้ว่าบทบาท คือ ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สถานภาพของแต่ละบุคคล หมายความว่า บุคคลใดมีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างไรก็ต้องรับผิดชอบ ตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มา

ณรงค์ เส็งประชา (2541) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและ คาดหมายให้บุคคลต้องกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้อง สอนนักเรียน เป็นตำรวจต้อง พิทักษ์สันติราษฎร์ ทหารต้องเป็นรั้วของชาติ บุตรต้องเชื่อฟังบิดา มารดา เป็นต้น เมื่อคนเราติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ย่อมจะต้องแสดงบทบาทหลายบทบาท มากขึ้นตามคู่บท หรือตามสถานภาพอนเกิดจากความสัมพันธ์อื่น ๆ และบางครั้งบทบาท ที่เกิดขึ้น อาจเกิดการขัดแย้งกันได้ เช่น ขณะที่เขาจะแสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ในหน่วยราชการที่เขารับผิดชอบเป็นบิดาของเขา ในสถานภาพนี้ที่เป็นบุตรเขาจะต้องเชื่อฟังบิดาต้อง เคารพบิดา ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจและจำเป็นต้องหาทางเลือกใน

การปฏิบัติ ลักษณะเช่นนี้จะปัญหาที่เกิดจากบทบาท ขัดแย้งกัน เมื่อบุคคล ได้ดำรงตำแหน่งในสังคม ย่อมจะต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้นๆ ตำแหน่งเดียวกัน แต่ผู้ดำรง ตำแหน่งคนละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมีนิสัย ความคิด ความสามารถ การอบรม กาลังใจ มูลเหตุจูงใจ ความพอใจในสิทธิหน้าที่ สภาพของจิตใจและร่างกายที่ไม่เหมือนกัน ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นเพียงรูปการ (Aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่ได้ แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไป

2.1.2 ลักษณะของบทบาท

สงวนศรี วิรัชชัย (2527) กล่าวว่าถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบบทบาทอยู่ 5 ลักษณะ คือ

1) บทบาทตามที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์การกำหนดไว้ว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์การนั้นๆ

2) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องกับ คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

3) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่ บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่ง คิดและเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

4) บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดง ออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง

5) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการ ปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งมักจะมีการเลือกรับรู้และรับรู้ที่ผิดไปจากความเป็นจริงได้

เบอร์โล (Berlo, 1966 อ้างถึงใน สงวนศรี วิรัชชัย, 2527) ได้ให้แนวความคิด เกี่ยวกับลักษณะบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็น ระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2) บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง เมื่ออยู่ในบทบาทนั้นๆ

3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ ควรกระทำอย่างไร

ลินเดอร์สมิท และคนอื่นๆ (Lindersmith & et al., 1975 อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2532) กล่าวว่า บทบาทของคนใดคนหนึ่งจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1) ต้องเป็นแบบหรือลักษณะเฉพาะของตนเอง
2) พฤติกรรมในสถานการณ์ที่กำหนดให้นั้นจะต้องพอมะกักับลักษณะเฉพาะของตน

3) ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ จะเป็นตัวชี้แนวทางในการกระทำที่จะเกิดขึ้น

4) ในการแสดงบทบาทนั้นๆ จะต้องมีการประเมินผลด้วยตัวเองและผู้อื่น ส่วนโคเฮิน (Cohen, 1979 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) ได้เสนอเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง แม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่น เรายังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้

2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง

3) บทบาทที่กระทำจริงเป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้กระทำจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง และตนเองคาดหวังด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าถ้าบทบาททั้งหลายมีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ ก็จะเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ราบรื่น แต่ถ้าบทบาทดังกล่าวไม่สอดคล้องกันเช่น บทบาทที่ปฏิบัติจริงไม่ตรงกับบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง ฯลฯ สถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งของบทบาท (Role Conflicts)

2.1.3 ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทมีดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ระหว่างสมาชิก ตามความถนัด และความสามารถ
- 2) ทำให้สมาชิกในสังคมรู้ถึงฐานะและความรับผิดชอบของตนเอง
- 3) ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ไม่ก้าวร้าวกัน
- 4) ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนตามสถานภาพและบทบาท

ลินตัน (Linton, 1936 อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2532) ได้ให้แนวความคิดในเรื่องสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) เขาเห็นว่าสถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ ว่าตำแหน่งนั้นจะมีการกิจอย่างไรบ้าง ดังนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่มากับตำแหน่งก็คือบทบาทของตำแหน่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนกล่าวได้ว่า ไม่อาจจะมีบทบาทได้โดยปราศจากตำแหน่ง หรือไม่อาจมีตำแหน่งได้โดยปราศจากบทบาท บทบาทและตำแหน่งควบคู่กันเสมอ เปรียบเสมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญก็คือบทบาทนั่นเอง

พาร์สันและซิลส์ (Parsons & Shills, 1953 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, (2545) กล่าวว่า สถานภาพและบทบาทเป็นหน่วยของระบบสังคม โดยยอมรับว่าสถานภาพและบทบาทเป็นคุณลักษณะของผู้แสดงในสังคมนั้นๆ บทบาท คือ การจัดระเบียบของผู้เริ่มแสดง เป็นการสร้างและกำหนดการมีส่วนร่วมของเขาในกระบวนการที่มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการร่วมความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับตนเองและบุคคลอื่นที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย ส่วนสถานภาพคือ ตำแหน่งของผู้แสดงภายในสถาบัน เป็นตำแหน่งของผู้แสดงภายในระบบสังคม ซึ่งอาศัยกลไกของสังคมเป็นตัวกำหนด

เกรชและคนอื่นๆ (Krech & et al., 1962 อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2532) ได้กล่าวว่า บทบาท เป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าบทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

2.1.4 ประเภทของบทบาท

ในการศึกษาประเภทของบทบาท ได้มีผู้จำแนกประเภทของบทบาทไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

บลูม และ เซลนิกส์ (Broom & Selznick, 1973 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น

1) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ

2) บทบาทที่เป็นจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง ซึ่งจะขึ้นกับการสังเคราะห์จากความเชื่อ ความหวัง การรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน ขีดจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคม ในระยะเวลานั้นๆ ด้วย

3) บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งเชื่อหรือหวังว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติ (ไม่มีอยู่ในระเบียบ กฎหมาย) และบทบาทที่กระทำจริง นอกจากนี้บทบาทที่ควรกระทำยังขึ้นกับความแตกต่างขององค์กร ความคิดนึก ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคนด้วย

จักรรัช ธีระกุล (2542) ได้กล่าวถึง ประเภทของบทบาทมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) ข้อบัญญัติของสังคม (Prescribed Role) หรือบทบาทอุดมคติ บทบาทอุดมคติ จะกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้กับตำแหน่งทางสังคม เช่น จะบอกให้ทราบถึงความคาดหวังต่อผู้เป็น พ่อและแม่ว่าสังคมมีไว้อย่างไร เข้ามีพันธะต่อใครอย่างไร และจะเรียกร้องจากใครได้แค่ไหนเพียงไร

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อที่บุคคลเข้าใจว่าจะต้องทำในตำแหน่งเฉพาะของเขา รวมทั้งการตีความสถานการณ์ของบุคคลเองซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับบทบาทอุดมคติ ในทานองเดียวกัน บุคคลซึ่งเราจะต้องติดต่อด้วยนั้นก็อาจแตกต่างกันในด้านแนวความคิด ดังนั้นในการพิจารณาบทบาทที่บุคคลกระทำต่อกันนั้นไม่พึงสรุปเอาว่าบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคมนั้นจะได้รับการยอมรับหรือเข้าใจจากบุคคลต่างๆ ไปในแนวเดียวกัน

3) บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่บุคคลลงมือกระทำจริงๆ ซึ่งสิ่งที่บุคคลปฏิบัติจริงนั้นอาจเกินเลยไปกว่าความเชื่อทางสังคมความคาดหวังของผู้อื่นหรือความเข้าใจของบุคคลเอง แต่ขึ้นกับเงื่อนไขของบุคลิกภาพเฉพาะตัว และประสบการณ์ของเขาเองด้วย

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) ได้แบ่งประเภทของบทบาทตามภารกิจและความรับผิดชอบของผู้บริหารไว้เป็น 2 ประเภท คือ

1) บทบาทที่จำเป็นต้องกระทำหรือบทบาทตามกฎหมาย เป็นบทบาทที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะมีปรากฏอยู่ตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งต่างๆ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ จำเป็นจะต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำ ถ้าไม่กระทำหรืองดเว้นการกระทำจะต้องมีความผิด

2) บทบาทอันควรกระทำ หรือบทบาทอันควรจะเป็นบทบาทที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย แต่องค์กรหรือสังคมมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ควรปฏิบัติหรือควรกระทำ แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้เป็นกฎหมายก็ตาม

พวงเพชร สุรัตน์กวีกล (2542) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่าบทบาทเป็นรูปธรรมเห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา บทบาท มี 3 ด้าน คือ

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่มีใครทำตามนั้นก็ไม่ได้

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

โดยสรุปบทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงตามตำแหน่งหรือสถานะทางสังคมที่บุคคลนั้นๆ ดำรงตำแหน่งอยู่ ซึ่งสรุปประเภทของบทบาทได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) บทบาทที่ตนเองหรือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นคาดหวัง ว่าตนเองควรจะมีบทบาทอย่างไร คาดหวังว่าตนเองควรจะทำปฏิบัติอย่างไรในตำแหน่งนั้นๆ เรียกว่า บทบาทที่คาดหวัง

2) บทบาทที่คาดหวังจากผู้อื่น หรือจากสังคมต้องการให้บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นๆ แสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ที่ทางสังคมครอบครองอยู่ เรียกว่าบทบาทที่สังคมกำหนด

3) บทบาทที่เป็นจริง หรือพฤติกรรมที่บุคคลนั้น หรือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งได้กระทำจริง เรียกว่า บทบาทที่เป็นจริง

2.1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาท

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทได้มีนักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาและผู้รู้ได้อธิบายถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

1) ทฤษฎีบทบาทของ Ralph Linton

ลิปตัน (Linton, อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เป็นต้น ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่าง เช่น บุคลิกของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

2) ทฤษฎีกระบวนการระบบสังคมของ Getzels และ Guba

เกตเซล และกูบา (Getzels และ Guba (1968 อ้างถึงใน ทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า ในระบบสังคมหนึ่งๆ จะประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านสถาบันมิติ (Nomothetic Dimension) และด้านบุคลามิติ (Idiographic Dimension)

2.1) ด้านสถาบันมิติ ประกอบด้วย 1) สถาบัน (Institution) ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งจะเป็น กรม กอง โรงเรียน โรงพยาบาล บริษัท ร้านค้า หรือโรงงานต่างๆ ที่มีวัฒนธรรม (Culture) ของหน่วยงานหรือองค์การนั้นครอบคลุมอยู่ 2) บทบาทตามหน้าที่ (Role) สถาบันจะกำหนดบทบาท หน้าที่และตำแหน่งต่างๆ ให้บุคคลปฏิบัติ มีกฎและหลักการอย่างเป็นทางการ และมีธรรมเนียม (Ethics) การปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อบทบาทอยู่ 3) ความคาดหวังของสถาบันหรือบุคคลภายนอก (Expectations) เป็นความคาดหวังที่สถาบัน หรือบุคคลภายนอกคาดหวังว่าสถาบันจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น โรงเรียนมีความคาดหวังที่จะต้องผลิตนักเรียนที่ดีมีคุณภาพ ความคาดหวังมีค่านิยม (Values) ของสังคมครอบคลุมอยู่

2.2) ด้านบุคลามิติ ประกอบด้วย 1) บุคลากรแต่ละคน (Individual) ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้นๆ เป็นบุคคลในระดับต่างๆ เช่น ในโรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ คนงานภารโรง มีวัฒนธรรมย่อยที่ครอบคลุมต่างไปจากวัฒนธรรมโดยรวม

2.3) บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ความรู้ ความถนัด เจตคติ ความสามารถ อารมณ์ และแนวคิด ซึ่งบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างกันอยู่และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำอยู่

2.4) ความต้องการส่วนตัว (Need-Dispositions) บุคคลที่มาทำงานสถาบันมีความต้องการที่แตกต่างกันไป บางคนทำงานเพราะต้องการเงินเลี้ยงชีพ บางคนทำงานเพราะความรัก บางคนต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้า บางคนต้องการการยอมรับ บางคนต้องการความมั่นคง ปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีค่านิยมของตนเองครอบคลุมอยู่

สรุปได้ว่า ในด้านสถาบันมิตินั้นจะยึดถือเรื่องสถาบันซึ่งมีบทบาทต่างๆ เป็นสำคัญ บทบาทที่สถาบันได้คิดหรือกำหนดไว้จะต้องชี้แจงให้บุคลากรในสถาบันได้ทราบอย่างเด่นชัด เพื่อจะได้กำหนดการคาดหวังที่สถาบันได้กำหนดไว้ในบทบาทของตนออกมา ตรงกับความต้องการของ

ผลผลิตของสถาบันนั้น ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น ซึ่งบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ก็มีบุคลิกภาพที่เป็นตัวเองที่ไม่เหมือนกันในแต่ละคนต่างก็มีความต้องการในตำแหน่งหน้าที่การงานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งสองมิตินี้ระบบสังคมเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อการบริหารงานเป็นอันมาก ถ้าหากว่าทุกสิ่งทุกอย่างราบรื่นดี การบริหารงานนั้นสามารถที่จะสังเกตพฤติกรรมได้

3) ทฤษฎีบทบาทของ Nadel

เนเดล (Nadel, อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจาวร, 2545) กล่าวว่า บทบาท คือ ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะคือ

- 3.1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน
- 3.2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้เช่นเป็นครูต้องสอนหนังสือ เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้ เป็นตำรวจต้องจับผู้ร้าย

3.3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น

ถ้ากำหนดให้ P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้นจึงเขียนเป็นสมการบทบาทได้ว่า $P = a + b + c + \dots + n$

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วนอย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไปจนถึง n ส่วน

จากความหมายของบทบาท แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท จึงสรุปได้ว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติ บทบาท และสถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่นคือสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่สังคมได้กำหนดไว้ ในแต่ละสถานภาพ การแสดงบทบาท จะสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลอาจจะต้องแสดงบทบาทมากมาย

4) ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) อ้างถึงใน พิทยา สายหู (2535) กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เป็นต้น ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

5) ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) พิทยา สายหู (2535) กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะเป็นครู พอตอนเย็นต้องแสดงบทบาทดูแลเลี้ยงดูบุตรเพราะเป็นพ่อแม่ เป็นต้น

6) ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) อ้างถึงใน พิทยา (2535) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมาก ก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

7) ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) พิทยา สายหู (2535) กล่าวว่า บทบาทคือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

จากทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท จึงสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติ บทบาท และสถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่นคือสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ที่สังคมได้กำหนดไว้ในแต่ละสถานภาพ การแสดงบทบาทจะสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม ในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลอาจจะต้องแสดงบทบาทมากมาย

2.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1 ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550)

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ประมวลและกลั่นกรองกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ซึ่งได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล

และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประเวศ วะสี (2541) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient Economy) ไว้ตอนหนึ่งว่า หมายถึง มีทุนพอเพียง มีความดีพอเพียง และความเหมาะสม เป็นเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญสำหรับทุกคนไม่ใช่สำหรับคนบางคน คือมีทุนทางสังคมเพียงพอ ซึ่งถือว่าครอบคลุมกิจกรรมของระบบเศรษฐกิจในฐานะผู้ผลิต ผู้บริโภค และธุรกิจการค้าขาย จะต้องประกอบความพอเหมาะพอดี ด้วยการบริหาร จัดการที่พอเพียง เมื่อทุกอย่างเพียงพอก็เกิดความสมดุล เมื่อสมดุลก็เป็นปกติ ไม่ก่อทุกข์ ความเดือนร้อน ไม่ก่อให้เกิดวิกฤต จึงถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ไพฑูริย์ มีกุล (2543) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ไม่เน้นเอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นที่ความเป็นผู้เจริญทุกด้าน เช่น การพึ่งตนเอง ความเพียร ความประหยัด ความมีเหตุผล ความพอประมาณ หรือมีขณิมาปฏิบัติ การต้องใช้ความรู้ การมีสติ การมีปัญญา โดยสรุป ต้องมีความถูกต้องในทุกๆ ด้าน แม้ใช้คำว่าเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นวิถีชีวิต แห่งความพอเพียง เป็นเศรษฐกิจจริยธรรม เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิต ที่มีศีลธรรม อันนำไปสู่สุขภาวะ ความสมดุลเป็นธรรม และความร่มเย็น เป็นสุข อนึ่ง ในการพัฒนาประเทศด้านสาธารณูปโภคภายนอก เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า เชื้อน เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงแง่ด้อยของการพัฒนาเช่น ด้านทรัพยากร วัฒนธรรม เงินออม รายได้ และผลกระทบด้านจิตใจต่อวัตถุ ที่สร้างขึ้นมานั้นในแง่ลบ ก็ตามมาเช่นเดียวกัน เนื่องจาก การพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะเช่นนั้น ได้ต้องทำลายทั้งสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ระบบครอบครัว และโครงสร้างทางสังคมชนบท แต่มิได้ทำให้ชนบทเจริญขึ้น คนยากจนก็ไม่ได้มั่งมีขึ้น แต่กลับยากจนลง ต้องสูญเสียที่ทำกิน

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) สรุปความหมายไว้ว่า ตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ไม่ต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ให้มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543) ได้กล่าวถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานด้านจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

มูลนิธิชัยพัฒนา (2543) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนชาวไทยในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากการสัมมนา เรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและคณะ (กรมการพัฒนารัฐวิสาหกิจ, 2548) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของชุมชนซึ่งเกิดจากการถกเถียงกันเรื่องข้อคิดเห็นจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงในพื้นที่ว่า ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจิตสำนึก ระดับปฏิบัติ และระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) ดังนี้

1) ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี (ความสันโดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือ การดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้องไม่ให้อดอยากหรือโลภแล้วดักดวงหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น แต่คิดเผื่อแบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าระดับความพอเพียงของสมาชิกแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่สมาชิกทุกคนที่ดำเนินชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเห็นสอดคล้องกันในการยึดมั่นหลักการ 3 ประการ คือ

1.1) การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความเจริญและมีความเย็นในใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2) การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิตก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไข ไปตามเหตุและปัจจัยด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่คิดพึ่งผู้อื่นและมีการปรึกษาหารือ ถ้อยทีถ้อยอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3) การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักกลดกิเลสและความต้องการของตนเองลง เพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

2) ระดับปฏิบัติ ในการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติ ได้เป็น 4 ชั้น คือ (บุญสืบ แซ่มซ้อย, 2549)

2.1) พึ่งตนเอง

2.2) อยู่ได้อย่างพอเพียง

2.3) อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร

4.4) อยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้ โดยแต่ละชั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ชั้นแรก สมาชิกในชุมชนควรยึดหลักการของการ “พึ่งตนเอง” คือ ต้องพยายามให้พึ่งตนเองได้ในระดับครอบครัว ก่อน ให้แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดีและประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย โดยสมาชิกแต่ละคน จะต้องรู้จักตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครอบครัวของตนเองและสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนไม่ให้เกินหนี้และสมาชิกจะต้องตั้งศักยภาพที่มีอยู่ของตนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด โดยเฉพาะควรสามารถพึ่งตนเองในเรื่องของปัจจัยสี่ให้ได้ระดับหนึ่ง 2) ชั้นที่สอง หลังจากที่สมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ดังกล่าวข้างต้นได้แล้ว สมาชิกทุกคนควรพัฒนาตนเองให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทา ให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้ โดยไม่ให้อารมณ์ขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่นหรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม แต่ให้ดำเนินชีวิตอย่างที่สมาชิกในภาคเหนือ เรียกว่าเป็นการดำเนินชีวิตด้วยการทำเกษตรแบบ “แกงโฮะ” คือ ให้มุ่งทำเกษตรแบบพออยู่พอกิน ปลูกไว้กินเอง ก่อนหากเหลือจึงขาย และขยายพันธุ์ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการลงแขกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแทนการใช้เครื่องจักรเพื่อทุนแรง 3) ชั้นที่สาม สมาชิกในชุมชนควร “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” คือ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่นซึ่งจะทำให้ได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัวและสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ในการจัดสรรทรัพยากร ป่านั้นสมาชิกที่อาศัยอยู่บริเวณป่าจะมุ่งเก็บผลผลิตจากป่าเพื่อมาใช้ในการยังชีพให้พออยู่พอกิน พอเหลือจึงค่อยแจกจ่ายออกไปด้วยวิธีให้ ไม่ใช่ด้วยวิธีการขาย ซึ่งเมื่อทำได้ดังนั้นก็ทำให้สมาชิกมีทรัพยากรใช้หมุนเวียนใช้ตลอดปีอย่างพอเพียง เพราะเก็บไปเพื่อกิน ไม่ได้เก็บไปขาย เพื่อเร่งหาเงิน ซึ่งการมีจิตใจที่แบ่งปันกันนี้จะเป็พื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกต่อไป 4) ชั้นสุดท้าย สมาชิกควร “อยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้” คือ ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้างตนเอง หรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่น ให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเอง และผู้อื่นร่วมกันมีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำ ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3) ระดับปฏิเวธ (ผลจากการปฏิบัติ) ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันนั้นครอบคลุมไปถึงการวัดผลจากการปฏิบัติตามหลักการข้างต้นดังกล่าว คือ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้

เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงระดับสังคมดังนี้

3.1) ความพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึ่งพาตนเองได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่เป็นหนี้หรือมีภาระด้านหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้ โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวด้วย

3.2) ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัวในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัวก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากร ภูมิปัญญา หรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมคูล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในที่สุด

3.3) ความพอเพียงในระดับสังคม เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550) ได้กล่าวถึง แนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสาระสำคัญสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

3) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ

เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืน ของการพัฒนาจากความหมาย ผลการสัมมนา การสรุปสาระสำคัญ ตามข้างต้น จึงพอที่จะสรุปความหมายของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้ว่า “เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ โดยทรงมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท ใช้ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนความรู้และคุณธรรม ในการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ เพื่อนำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน”

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550) ได้สรุปกรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะและ 2 เงื่อนไข คือ

1) คุณลักษณะของความพอเพียง จะต้องประกอบไปด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

1.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

1.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2) เงื่อนไข มี 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

2.1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2.2) เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภไม่ตระหนี่

ผลที่เกิดจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยีซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพแบบคุณลักษณะ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

2.2.3 การสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับความพอเพียง ความพอมี พอใช้ เนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2517 ดังนี้

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัด ระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ

ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

จากพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่ ปี 2517 เป็นต้นมา จะพบว่า พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันภายใต้ชื่อว่า เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาร่วมกลั่นกรองพระราชดำรัสฯ ประมวลสรุปเป็นนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคำนิยาม 1 แผ่น กล่าวคือ

1) แนวคิดหลัก เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

2) เป้าหมาย มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

3) หลักการ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

4) เงื่อนไขพื้นฐาน (คุณธรรมกำกับความรู้)

4.1) จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน

4.2) การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ ภาพที่ 2.1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 แผ่น (การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, ระบบออนไลน์, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 แผ่นมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและวางแผนของประเทศ รวมทั้งเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับและทุกภาคส่วน ด้วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของเครือข่ายแห่งความร่วมมือ เน้นการขับเคลื่อนฯ ในทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคม และได้อัญเชิญพระราชดำรัสมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และแผนพัฒนาฉบับที่ 10 เพื่อส่งเสริม

ให้ประชาชนทุกระดับมีความเข้าใจและนำไปประกอบการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุขมุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

2.2.4 แนวทางการพัฒนาโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทาง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนด แนวทางการพัฒนาโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางไว้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) สรุปได้ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ประเทศไทย

มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี”

2) พันธกิจ

เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศดังนี้

2.1) พัฒนาค้นให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2) เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานของการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ พลังงาน กฎกติกา และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2.3) ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรมและมีการสร้างสรรค์คุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนรักษาประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

2.4) พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจาย

ผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรมรับผิดชอบ ต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สู่วิถีชีวิต เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากร

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็ว และ สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยเสริมสร้างความ แข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่กับการ กระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความ เข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงชีวิตของชุมชนและ สังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับอันจะนำไปสู่ การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลก ได้อย่างมีเกียรติภูมิ และศักดิ์ศรี โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

3.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน การเสริมสร้างสุขภาพคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

3.2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐาน ที่มั่นคงของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง การสร้าง ความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล

3.3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน โดยให้ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการ บนฐานความรู้ความเป็นไทย การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขัน ที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม

3.4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความ มั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการรักษาฐานทรัพยากรและความ สมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนา วัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศสร้าง ภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุมและทำงาน ร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่นและชุมชน

เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้มีความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาลการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา และการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน

4) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

4.1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคีพัฒนาจากทุกภาคส่วน เพื่อสามารถผนึกพลังความร่วมมือตามบทบาทความรับผิดชอบร่วมกันขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

4.2) นำแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนมาแปลงไปสู่แผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ที่สามารถนำไปขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

4.3) ปรับระบบการจัดสรรทรัพยากรและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบรวมทั้งสร้างองค์ความรู้เพื่อหนุนเสริมขับเคลื่อนให้สัมฤทธิ์ผล มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

4.4) เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.5) กำหนดบทบาทหลักของภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสถาบันต่างๆ รวมถึงภาคชุมชนให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินการกิจกรรมมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้

4.6) สร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ให้กับภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อมีส่วนร่วมขับเคลื่อนและจัดทำแผนปฏิบัติการระดับต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

4.7) จัดทำและขับเคลื่อนแผนบริหารราชการแผ่นดิน และแผนปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆ ที่ยึดโยงกับมิติของงานตามภารกิจ มิติของพื้นที่ และมิติตามวาระงานพิเศษ

4.8) ใช้กลไกกระบวนการชุมชนสร้างการบูรณาการกับแผนท้องถิ่นแผนจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และภาคไปจนถึงแผนระดับชาติ

4.9) จัดให้มีกลไกที่ปรึกษาภาคประชาชนเพื่อร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในระดับพื้นที่

2.2.5 การสร้างกิจกรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2548) ได้ให้แนวทางในการสร้างกิจกรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

1) รวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) นำหลักศาสนามาประยุกต์ใช้ในกลุ่มสมาชิกที่สำคัญ คือ ต้องไม่ประมาท

3) จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่ เช่น รวบรวมพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวโรกาสต่างๆ พระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับการพัฒนา

4) ทหาวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจในชุมชน เช่น จัดหาสถานที่อบรม หาแหล่งเงินทุนเสริม และมีหลักสูตรที่จะเรียนรู้ชัดเจน

5) สร้างจิตสำนึกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและรักษาสิ่งแวดล้อม

6) สร้างองค์ความรู้และสร้างกลุ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันในหมู่สมาชิก รวมทั้งส่งเสริมสมาชิกในชุมชนหมั่นศึกษาวิจัย และทำความเข้าใจในศักยภาพของทรัพยากรของชุมชนและของประเทศ

7) กำหนดข้อบังคับให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและร่วมกันเผื่อระวังไม่ให้เกิดการทำลายทรัพยากรเกิดขึ้น

8) ส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรให้ใช้ได้อย่างยั่งยืน

9) ถอดบทเรียนผลความสำเร็จและความล้มเหลวจากการพัฒนาบนฐานการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

10) เพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชนให้รู้จักตนเอง มีศักยภาพการเรียนรู้ และรู้จักทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเองในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนมีอยู่ให้สามารถทำความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงให้เกิดปัญญาความรู้ คือ รู้เขารู้เราทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และระดับโลก เพื่อจะผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อมและรู้จักเลือกประโยชน์จากการใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี

11) สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีขึ้นในระดับต่างๆ เช่น ส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส การจัดทำบัญชีที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีฯ เป็นต้น

12) ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นองค์รวมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน เช่น มีการสืบทอดและเรียนรู้ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำ ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชน (2548) จึงได้ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในงานพัฒนาชุมชนควรดำเนินงานใน 3 ระดับ คือ

1) ระดับจิตสำนึก ส่งเสริมให้ชุมชนมีความตระหนักในการใช้ชีวิตอย่างพอดี และรู้สึกพอเพียง โดยยึดมั่นหลัก 3 ประการ คือ

1.1) ใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง

1.2) คิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน

1.3) การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ลดกิเลสและความต้องการของตนเอง

2) ระดับปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติใน 4 ขั้นตอน คือ

2.1) ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครอบครัวก่อน โดยเฉพาะปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต

2.2) อยู่ได้อย่างพอเพียง ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง

2.3) อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร การแจกจ่าย และแบ่งปันก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีลดความเห็นแก่ตัว

2.4) อยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้ เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นต้นนำ

กิจกรรมในระดับปฏิบัติในชุมชนที่มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงสามารถส่งเสริมได้ในลักษณะ 3 กลุ่มกิจกรรมหลัก คือ

- 1) กิจกรรมหลักที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า
- 2) การรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในชุมชนด้วยทุนทางสังคมที่มีอยู่ เช่น จัดทำแผนแม่บทชุมชน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น
- 3) กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จิตสำนึกท้องถิ่น ส่งเสริมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ปลูกฝังความเอื้ออาทรในชุมชน เป็นต้น

4) ระดับปฏิเวธ ผลที่ได้จากการปฏิบัติจะเกิดความเพียงพอใน 3 ระดับคือ

- 4.1) ความพอเพียงในระดับครอบครัว
- 4.2) ความพอเพียงในระดับชุมชน การรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม
- 4.3) ความพอเพียงในระดับสังคม เกิดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญาร่วมกัน และระหว่างชุมชนพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดสังคมแห่งความพอเพียง

2.2.6 ยุทธศาสตร์และ Roadmap การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2549-2551

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2549-2551 แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) ระยะที่ 1 ระยะเทิดพระเกียรติ (2549) 2) ระยะที่ 2 ระยะขับเคลื่อนพลังเศรษฐกิจ และ 3) ระยะที่ 3 ระยะขับเคลื่อนพลังเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน (2551 และต่อเนื่อง)

สำหรับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระยะที่ 3 ระยะขับเคลื่อนพลังเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน (2551 และต่อเนื่อง) มีวัตถุประสงค์ มาตรการ ตัวชี้วัดและหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อให้พลังเศรษฐกิจพอเพียงมีความยั่งยืนเป็นฐานรากของการดำรงชีวิตของประชาชน

1.2) เพื่อให้พลังเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทุนทางสังคมดำรงวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ

1.3) เพื่อให้พลังเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจของประเทศและนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง

2) มาตรการสำคัญ : ดำเนินการต่อเนื่องจากระยะที่ 2 ที่เป็นระยะขับเคลื่อนพลังเศรษฐกิจ

2.1) ตัวชี้วัด

(1) จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้นจากระยะที่ 2

(2) จำนวนวิสาหกิจชุมชน/กองทุนฯเพิ่มขึ้นจากระยะที่ 2

(3) จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/กองทุนของระยะที่ 1 และ 2 มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

(4) เศรษฐกิจฐานรากของสังคมมีความเข้มแข็ง

2.2) หน่วยงานรับผิดชอบ

(1) องค์กรภาคประชาชน องค์กรภาคเอกชน

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) หน่วยงานภาครัฐ/กระทรวงมหาดไทย

2.2.7 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหนังสือสั่งการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0891.4/ว 658 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แจ้งแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ ร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจนในด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

1) การลดรายจ่าย ส่งเสริมให้ประชาชนลดรายจ่ายในการดำรงชีวิต

1.1) ระดับบุคคลและครอบครัว

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตแบบพอเพียง

(2) ส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยแบ่งที่ดินทำไร่นาสวนผสม

หรือการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณบ้าน

(3) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมีในภาคการเกษตร

(4) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กอายุ 3-5 ปี เข้ารับการดูแลและศึกษาในศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2) ระดับชุมชน

(1) ส่งเสริมการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

(2) ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรลดต้นทุนการทำการเกษตร ส่งเสริมการผลิต

สินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันเพื่อใช้ชุมชน

2) การเพิ่มรายได้ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ

2.1) ระดับบุคคลและครัวเรือน

(1) สำรวจความต้องการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อฝึกอบรมวิชาชีพแต่ละด้านให้สอดคล้องกับความต้องการสินค้าในชุมชน

(2) จัดหาเครื่องมือประกอบอาชีพให้กับผู้มีฝีมือที่ยากจน

2.2) ระดับชุมชน

(1) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่มีการผลิตที่เกี่ยวเนื่องกัน

(2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่ตอบสนองต่อตลาดในท้องถิ่น

(3) ส่งเสริมการวิสาหกิจชุมชนที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน

(4) เชื่อมโยงเครือข่ายสินค้ากับชุมชนในท้องถิ่นอื่น เพื่อส่งเสริมการตลาด

(5) ส่งเสริมการตลาดสินค้าด้วยอินเทอร์เน็ตตำบล

3) การขยายโอกาส สนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงปัจจัยในการประกอบอาชีพ

3.1) ระดับบุคคลและครัวเรือน

การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อม
ควรขยายผลโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนโดยกำหนดพื้นที่ผ่นผั้นเพิ่มเติม

3.2) ระดับชุมชน

(1) การจัดหาที่ทำกินโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชน
เข้าทำกินร่วมกัน

(2) การส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตหรือ
การจ้างงาน

2.2.8 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกสภา
ท้องถิ่นมีส่วนร่วม

1) ความหมายของแผนชุมชน

แผนชุมชน คือ แผนที่คนในชุมชนร่วมคิดร่วมกันกำหนดเพื่อวางเป้าหมายในการ
พัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน และเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารจัดการชุมชน
ที่แสดงประสิทธิภาพของความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา
หมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง

ในปี 2550 รัฐบาลให้ความสำคัญกับแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยมีนโยบาย
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/
ชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการสวัสดิการชุมชน ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจน
และพัฒนาชนบทตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนโครงการตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน
ต่างๆ ที่จะต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหมู่บ้านตามกิจกรรมเศรษฐกิจ
พอเพียงในแผนชุมชน ดังนั้นหมู่บ้านที่มีคุณภาพ แผนชุมชนที่ดีจึงจะสามารถรองรับการพัฒนาจาก
โครงการของรัฐบาลดังกล่าว แต่ที่สำคัญแผนชุมชนจะต้องสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง จึงจะสามารถขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนและวางวิถีเศรษฐกิจพอเพียงให้
ประชาชนฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งทำให้หมู่บ้านสามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วน
โดยเฉพาะปัญหาความยากจน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

การส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพก็คือ การส่งเสริมการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดกระบวนการจัดทำแผนโดยไม่ลัดตัดขั้นตอน และมีสมาชิกสภา
ท้องถิ่นเช่น สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมเป็นคณะทำงานแผน
ชุมชนในท้องถิ่นด้วย

2) รูปแบบของแผนชุมชน

ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
แผนชุมชนควรประกอบด้วยประเด็นหัวข้อที่สำคัญดังนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปของชุมชน/ประวัติหมู่บ้าน/แผนที่หมู่บ้าน/ศักยภาพของ
หมู่บ้าน

2.2) ข้อมูลปัญหาของประชาชนชั้นพื้นฐานตาม จปฐ. กชช 2 ค ข้อมูลรายรับ รายจ่ายครัวเรือน ข้อมูลปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน

2.3) แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนที่เชื่อมโยงกันทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครัวเรือน กลุ่มและชุมชนเชื่อมโยงกับปัญหาทุกปัญหา โดยใช้กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา

2.4) กำหนดตำแหน่งของหมู่บ้าน (Positioning) เป้าหมายการพัฒนา วิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านตามศักยภาพความพร้อมของชุมชนในระยะ 5 ปี

3) ตัวชี้วัดคุณภาพแผนชุมชน

ตัวชี้วัดคุณภาพแผนชุมชนประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ

3.1) ใช้ข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. กชช. 2 ค และหรือข้อมูลรายรับ-จ่ายครัวเรือนร่วม ในการวิเคราะห์และจัดทำแผนชุมชนร้อยละ 70 ขึ้นไป

3.2) ตัวแทนครัวเรือนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมด

3.3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนตั้งแต่ต้น

3.4) มีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร

3.5) มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี แผนงาน/โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

3.6) มีกิจกรรมพึ่งตนเอง (ทำเอง) อย่างน้อยร้อยละ 30 ของกิจกรรมในแผน ชุมชนและมีการปฏิบัติได้จริงร้อยละ 30 ของกิจกรรมพึ่งตนเอง

4) เกณฑ์การวัดคุณภาพแผนชุมชน

4.1) คุณภาพแผนชุมชนระดับ A ผ่านตัวชี้วัด 6 ใน 6 ตัวชี้วัด

4.2) คุณภาพแผนชุมชนระดับ B ผ่านตัวชี้วัด 5 ใน 6 ตัวชี้วัด

4.3) คุณภาพแผนชุมชนระดับ C ผ่านตัวชี้วัด 4 ใน 6 ตัวชี้วัด

การบูรณาการแผนชุมชน จัดกลุ่มตามงบประมาณได้เป็น 3 กลุ่มคือ

1) แผนชุมชน โครงการ/กิจกรรม ที่ชุมชนดำเนินการเองหรือใช้ทุนของชุมชน

2) แผนท้องถิ่น โครงการ/กิจกรรม ที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการดำเนินงาน

3) แผนงานของหน่วยงานต่างๆ โครงการ/กิจกรรมที่ใช้งบประมาณของหน่วย ราชการ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากการบูรณาการแผนชุมชนดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับแผนท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ให้ความหมายของแผนพัฒนาไว้ว่า ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี และในฐานะกรรมการประชาคมหรือผู้สังเกตการณ์จะต้องเกี่ยวข้อง กับการประชุมประชาคมแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และตำบล/เทศบาล ซึ่งคู่มือแนวทางการ บริหารจัดการตามแนวการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พพพ.) ได้ให้ แนวทางขั้นตอนในการประชุมประชาคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาท้องถิ่นสรุปได้ดังนี้

1) ในวันประชุมประชาคมสมาชิกสภาท้องถิ่นจะต้องเข้าร่วม/สังเกตการณ์การประชุมประชาคมทั้งในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และระดับตำบล/เทศบาลด้วย

2) ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมประชาคม ร่วมรายงานและรับรองจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนจริง เพื่อตรวจสอบให้ถูกต้องตามเกณฑ์ของผู้เข้าร่วมประชุมประชาคม (การประชุมประชาคมจะสามารถดำเนินการได้ต่อเมื่อมีผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงภายในหมู่บ้านหรือชุมชนหากน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องจัดประชุมประชาคมใหม่ในครั้งต่อไป)

3) ร่วมรายงานและให้ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชน

4) ดำเนินการประชุม/ร่วมประชุมประชาคมให้เป็นไปตามวาระที่ได้จัดเตรียมไว้

2.2.8 การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการ

วิรัช นิภาวรรณ (2550) ได้ศึกษาหลักการสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้ประมวลและสรุปสาระสำคัญเป็นหลักการสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ ดังนี้

1) ความพอเพียง หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนเน้นการผลิตและบริโภคโดยยึดถือทางสายกลาง ความพอประมาณ และความพอดีในเวลาเดียวกัน และก้าวให้ทันในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งหมายความรวมถึงความพอเพียงในด้านต่างๆ กล่าวคือ

1.1) ด้านจิตใจ คือรู้จักพอ พอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ยึดมั่นในทางสายกลาง

1.2) ด้านสังคม คือการมุ่งให้เกิดความสงบสุข ประชาชนมีเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามัคคีร่วมมือเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการเบียดเบียนและเอาเปรียบ

1.3) ด้านวัฒนธรรม คือ การสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัดอดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข และบริโภคนิยม

1.4) ด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ พึ่งตนเองได้ พ้นจากความยากจน มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และพ้นจากการเป็นหนี้สิน

1.5) ด้านเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพของตนเองและชุมชน

1.6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การไม่เบียดเบียนธรรมชาติมากเกินไป การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอดี คำนึงถึงประโยชน์สูงสุด พร้อมกับอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนตัดสินใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ตลอดจน

อาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ปฏิบัติและประเมินผล ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อุดหนุน ความเพียร และสติปัญญา

3) การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนมีการเตรียมความพร้อมรู้เท่าทันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวมีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน

4) การพึ่งตนเอง หมายถึง ประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินจำเป็น โดยเน้นความสามารถของประชาชนและชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่ประชาชนหรือชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของ กล่าวคือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

4.1) ด้านจิตใจ คือ การทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตเอื้ออาทร ประนีประนอม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

4.2) ด้านสังคม พิจารณาถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของแต่ละชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงและเป็นอิสระ

4.3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในชุมชนอย่างฉลาด และหาทางเพิ่มมูลค่าโดยยึดหลักการของความยั่งยืน

4.4) ด้านเทคโนโลยี จะพิจารณาถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน ความต้องการ และสภาพแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของชุมชนเอง

4.5) ด้านเศรษฐกิจ คือการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนโดยยึดถือหลักการตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มุ่งเน้นการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการบริโภคหากเหลือจึงจะจำหน่าย ทั้งนี้จะต้องมีการประหยัด ลดค่าใช้จ่าย ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในชุมชนของตนเอง

5) การเสริมสร้างคุณภาพคน หมายถึง การเสริมสร้างจิตใจของประชาชนและชุมชนในระดับชาติ เช่น การมีคุณธรรม การละความชั่วและทำความดี การไม่เบียดเบียนมีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียร ความอดทน ความรอบคอบ เป็นต้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของชุมชนที่ได้กำหนดไว้

6) การรวมกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเพื่อให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ และนำมาซึ่งการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

7) การสร้างเครือข่าย หมายถึง ประชาชนและชุมชนร่วมมือกันสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยอาศัยหลักการเชื่อมโยงที่ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

8) ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนยึดถือการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิต มีการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม

ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่ดิงาม ซึ่งหลักการที่สำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ

2.3 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

- 11) กิจกรรมเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 12) การท่องเที่ยว
- 13) การผังเมือง

มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้ค้ำประกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด

2.3.2 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายอื่นๆ

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งตามที่กล่าวมาแล้ว เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่สำคัญอีกจำนวน 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (บัญญัติ พุ่มพันธ์, 2548)

1) อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

1.1) หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ใน ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้ 1) กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น 2) ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมการศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

1.2) หมวด 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและตามความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติการจัด

การศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

มาตรา 290 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) การจัดการ การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ 2) การเข้าไปมีส่วนร่วม ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มี ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน 3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัยของ ประชาชนในพื้นที่ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

2) อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ในหมวด 2 การกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนดังนี้

- 2.1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน
- 2.2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 2.3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 2.4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 2.5) การสาธารณสุขูปการ
- 2.6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 2.7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 2.8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 2.9) การจัดการศึกษา
- 2.10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพเด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ด้อยโอกาส

2.11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีงามของท้องถิ่น

- 2.12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 2.13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 2.14) การส่งเสริมกีฬา

2.15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน

- 2.16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

- 2.17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 2.18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 2.19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 2.20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 2.21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 2.22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 2.23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น
- 2.24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.25) การผังเมือง
- 2.26) การขนส่งและวิศวกรรมจราจร
- 2.27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 2.28) การควบคุมอาคาร
- 2.29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2.31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด
- 2.3.4 แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สำหรับแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งภารกิจของ
รัฐจะต้องถ่ายโอนให้แก่ท้องถิ่นตามแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543
(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549) ระยะเวลาถ่ายโอน 4-10 ปี (พ.ศ. 2547-2553) สำหรับ
แผนปฏิบัติการให้มีสาระสำคัญอย่างน้อย ดังนี้
- 1) โครงสร้างพื้นฐาน
    - 1.1) การคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก และทางน้ำ
    - 1.2) สาธารณูปโภค ได้แก่ แหล่งน้ำ ประปาชนบท
    - 1.3) สาธารณูปการ ได้แก่ การจัดให้มีตลาด
    - 1.4) การผังเมือง
    - 1.5) การควบคุมอาคาร
  - 2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
    - 2.1) การส่งเสริมอาชีพ
    - 2.2) งานสวัสดิการสังคม ได้แก่ การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก
สตรี ผู้ด้อยโอกาส
    - 2.3) นันทนาการ ได้แก่ การส่งเสริมกีฬา การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
    - 2.4) การศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ

2.5) การสาธารณสุข ได้แก่ การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลการป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อ

- 2.6) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย
- 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
  - 3.1) การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน
  - 3.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
  - 3.3) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  - 3.4) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 4) ด้านการวางแผนพัฒนา การพัฒนาเทคโนโลยี การลงทุน พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
  - 4.1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
  - 4.2) การพัฒนาเทคโนโลยี
  - 4.3) การส่งเสริมการลงทุน
  - 4.4) การพาณิชยกรรม
  - 4.5) การพัฒนาอุตสาหกรรม
  - 4.6) การท่องเที่ยว
- 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 5.1) การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 5.2) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ
  - 5.3) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 6.1) การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ
  - 6.2) การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ

2.3.5 การจัดระเบียบบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบล

ภายหลังจากที่มีการใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมาได้ 3 ปี ประเทศไทยก็เกิดวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดการกู้ยืมจำนวนหลายล้านบาท จากธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารพัฒนาเอเชีย มียาชาวา เป็นต้น ผลจากการกู้ยืมเงินดังกล่าวทำให้ต้องมีการประหยัดงบประมาณแผ่นดินและมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีการยุบรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกันภายในเขตเดียวกัน (สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ, 2544)

สำหรับโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังภาพที่ 2.6 (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล, 2543) ซึ่งการกำหนดโครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล นั้นมีลักษณะคล้ายกับการ

บริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งให้ฝ่ายสภา องค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนาจนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ (อรพินท์ สโพชชชัย และคนอื่นๆ, 2540)

2.3.6 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากบทบัญญัติของกฎหมายฉบับต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงพอสรุปได้ว่า เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการพัฒนาท้องถิ่นของตนทั้งในด้านการจัดบริการสาธารณะ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต จัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่น ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ และตามภารกิจที่รัฐได้กระจายอำนาจให้

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 1-4) พ.ศ. 2537-2543 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68) ไว้ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม 2) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ จำกัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกัน

1) หน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ให้ความหมายของคำว่า “สภาท้องถิ่น” ไว้ว่า หมายถึง สภา องค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภากรุงเทพมหานครสภา เมืองพัทยา และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(1.1) หน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 18 สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด

มาตรา 27 การประชุมสภาเทศบาล ต้องมีสมาชิกสภาเทศบาลมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่อยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 28 การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษานั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น ประमाण เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาเทศบาลคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวน เสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 29 ห้ามมิให้สภาเทศบาลประชุมปรึกษาหารือในเรื่องนอกเหนือ อำนาจหน้าที่ หรือเรื่องที่ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือเรื่องการเมืองแห่งรัฐ

มาตรา 32 สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็น คณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาล และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็น คณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาล เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

คณะกรรมการวิสามัญตามวรรคหนึ่ง นายกเทศมนตรีมีสิทธิเสนอชื่อบุคคล ผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก เพื่อให้สภาเทศบาลแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการวิสามัญได้ไม่เกิน หนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

คณะกรรมการที่สภาตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการในเรื่องหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าโดยทั่วไปแล้วสมาชิกสภาเทศบาลมีหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติเทศบาลฯ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น 2) ทำหน้าที่ออก เสียงลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาปรึกษาหารือในเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาล เว้นแต่ในเรื่องที่ ผ่าฝืนกฎหมาย หรือเรื่องการเมืองแห่งรัฐ รวมทั้งพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างเทศบัญญัติทั่วไปและ ร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายและรายจ่ายเพิ่มเติมของเทศบาล 3) ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ สามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาลตามที่ได้รับเลือกจากสภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรี เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล ตามที่ได้รับมอบหมาย แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

2) หน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานในสภาองค์การ บริหารส่วนตำบลของตน ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็น แนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตาม กฎหมายนโยบาย และแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับของ ทางราชการ

3) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นโดยทั่วไป ย่อมมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

3.1) ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนในเขตท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

3.2) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อ เป็นแนวทางในการบริหารกิจการ

3.3) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติทั่วไปร่างเทศบัญญัติข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3.4) ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการบทบาทและความสำคัญของสมาชิกสภาท้องถิ่นต่อการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยในมาตรา 83 บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่า มีฐานะเป็นตัวแทนของปวงชนในท้องถิ่นและใช้อำนาจหน้าที่ในการออกเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติทั้งงบประมาณรายจ่ายและเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติทั่วไป และพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องอื่นๆ ตามอำนาจหน้าที่ผ่านทางสภาท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ หน้าที่ดังกล่าวย่อมมีส่วนในการจัดสรรงบประมาณและออกข้อบังคับของท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังที่กล่าวมาแล้ว สมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในกิจกรรมอื่นๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชนอีกเช่น เป็นสมาชิกประชาคมตามแนวทางโครงการเศรษฐกิจระดับชุมชน โดยเป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการของหมู่บ้านและชุมชน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2550) ในการจัดการประชุมรายงานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมสังเกตการณ์การประชุมประชาคมให้คำปรึกษาแนะนำชี้แจงและสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตาม ประสานงานขอรับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปตามมติที่ประชุมประชาคมด้วยความโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่หมู่บ้านและชุมชน นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ของท้องถิ่นและการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่นตามโครงการต่างๆ รวมทั้งการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐในท้องถิ่นด้วย ดังนั้นหากสมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าวมีความรู้ในเรื่องแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากเพียงพอแล้ว ก็น่าจะส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

2.4.1 สภาพทั่วไป

1) ประวัติความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 อยู่ในเขตการปกครองของอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์, 2554)

เดิมดินแดนคลองทับจันทร์แห่งนี้ เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและมีต้นไม้ มงคลชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่ตามลำน้ำ คือ “ต้นจันทร์” โดยเฉพาะพื้นที่ของโรงเรียนปภิกรม ปัจจุบันจน กระทั่งวันหนึ่ง ต้นไม้ ดังกล่าว ได้หักล้มขวางคลอง ทำให้ชาวบ้านสัญจรไปมาไม่สะดวก ชาวบ้านก็เลยกล่าวขานกันจนติดปากว่า “คลองทับจันทร์” หรือ “จันทร์ทับคลอง” ซึ่งปัจจุบันคลองที่ต้นจันทร์ล้มขวางนั้นได้ต้นขึ้นไปหมดแล้ว เนื่องจากราษฎรบุกรุกทำเกษตรกรรมคงมีเพียงตำนานเล่าขานกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

2) วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของตำบลคลองทับจันทร์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีดังนี้

2.1) ประเพณีตักบาตรเทโว จัดทำในวันออกพรรษา ของทุกปี ณ วัดเขาหินโสดาราชูราษฎร์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาหิน ตำบลคลองทับจันทร์ ซึ่งมีประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมากทุกปี

2.2) ประเพณีกวนข้าวทิพย์ เนื่องจากราษฎรตำบลคลองทับจันทร์ มีเชื้อสายเป็นคนภาคอีสานย้ายถิ่นฐานมาตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีประเพณีกวนข้าวทิพย์ทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีประจำหมู่บ้านเขาหิน หมู่ที่ 7 สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2.3) ประเพณีลอยกระทง เป็นประเพณีที่สืบทอดวัฒนธรรมความเป็นไทย ซึ่งมีการจัดงานประเพณีขึ้นเป็นประจำทุกปี หมู่ที่ 2

2.4) ประเพณีก่อปราสาททราย ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี ชาวบ้านจะจัดงานประเพณีก่อปราสาททราย ณ วัดปภิกรม

2.5) ประเพณีบุญบั้งไฟ เนื่องจากราษฎรตำบลคลองทับจันทร์ มีเชื้อสายเป็นคนภาคอีสานย้ายถิ่นฐานมาตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในทุกช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายนของทุกปีก็จะมีพิธีสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟ โดยมีการจุดพลุบั้งไฟ ทุกปี เพราะเป็นความเชื่อว่าเป็นการบอกกล่าวเทวดาให้ปกป้องพืชผลทางการเกษตรไม่ได้รับความเสียหาย และเพื่อเสี่ยงทายว่าปีนี้ฝนฟ้าจะดีและตกตามฤดูกาลหรือไม่

3) ที่ตั้งอาณาเขตและเขตการปกครอง

3.1) ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ เลขที่ 90 หมู่ที่ 8 ตำบลคลองทับจันทร์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภออรัญประเทศ ถนนสาย

นิคมสงเคราะห์ฯ-หนองใหญ่ ช่วงระหว่างกิโลเมตรที่ 4 ถึง ช่วงระหว่างกิโลเมตรที่ 5 ห่างจากอำเภอ อรัญประเทศ 16 กิโลเมตร

3.2) เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 29,918 ไร่ หรือ 47.86 ตารางกิโลเมตร

3.3) อาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ติดต่อกับตำบลไทรทอง อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

4) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและที่ดอน ดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนปนทราย จะมีเนินสูงเป็นบางส่วนมีห้วยหนองคลองบึงอยู่โดยทั่วไปมีภูเขาอยู่ 1 ลูก คือ เขาดิน และมีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือคลองไผ่ ซึ่งไหลผ่าน บ้านทับยาง บ้านคลองวัว บ้านวังยาว บ้านฝั่งคลอง ราษฎรโดยทั่วไป ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ทำนา และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นบางส่วน

4.1) จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลคลองทับจันทร์มีหมู่บ้านทั้งหมด 10 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 1,331 ครัวเรือน

4.2) ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 4,699 คน

ชาย จำนวน 2,345 คน

หญิง จำนวน 2,354 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย 98 คน ต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 2.1 ประชากรตำบลคลองทับจันทร์

หมู่บ้าน	ประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1 บ้านหนองกอย	160	151	311	92
หมู่ที่ 2 บ้านคลองวัว	306	335	641	176
หมู่ที่ 3 บ้านทับยาง	215	212	427	137
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหมูน้อย	311	337	648	185
หมู่ที่ 5 บ้านวังยาว	294	292	586	152
หมู่ที่ 6 บ้านคลองทับจันทร์	232	203	435	137
หมู่ที่ 7 บ้านเขาดิน	151	158	309	81

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	ประชากร			จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 8 บ้านปึกgrim	179	172	351	89
หมู่ที่ 9 บ้านฝั่งคลอง	80	74	154	53
หมู่ที่ 10 บ้านใหม่ไทยเจริญ	417	420	837	229
รวม	2,345	2,354	4,699	1,331

5) ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศค่อนข้างจะร้อนอบอ้าว และเดือนเมษายนอากาศจะร้อนที่สุด

ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง กลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะค่อนข้างชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือน พฤษภาคม เป็นต้นไป โดยฝนจะตกชุกมากที่สุดในช่วง เดือน สิงหาคมถึงกันยายน แต่เดือน มิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม อาจจะมีภาวะความแห้งแล้งเกิดขึ้น เป็นครั้งคราวได้ สาเหตุเพราะเกิดฝนทิ้งช่วง

ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศค่อนข้าง จะหนาวและแห้งแล้ง เพราะลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านประกอบกับที่ตั้งจังหวัด อยู่ปลาย กระแสลมหนาว ตอนเหนือของจังหวัดมีเทือกเขากั้นอยู่ อากาศจึงหนาวเย็นน้อย

6) เขตการปกครอง

ตำบลคลองทับจันทร์ แบ่งเขตการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2447 ตำบล หมู่บ้าน เป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.2 เขตการปกครองของตำบลคลองทับจันทร์

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน
1	บ้านหนองกอย	นายคำปน คำบริบูรณ์
2	บ้านคลองวัว	นายสมสุข ฟองเกิด
3	บ้านทับยาง	นายสวรรค์ ฟองเกิด
4	บ้านหนองหมูน้อย	นายสังวาลย์ ลากุลเพลิน
5	บ้านวังยาว	นายสุพัฒน์ อ่อนสองห้อง
6	บ้านคลองทับจันทร์	นายสำราญ กุลประกอบ
7	บ้านเขาดิน	นายปรีชา บาดาล (กำนัน)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน
8	บ้านปึกgrim	นายสุวิทย์ ปันส่วน
9	บ้านฝั่งคลอง	นายสุวิทย์ พลเดช
10	บ้านใหม่ไทยเจริญ	นายสำรวย เอี่ยมศิริ

7) สภาพทางเศรษฐกิจ

7.1) อาชีพ ประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ มีอาชีพเกษตรกรรมและทำไร่ ทำนา เนื่องจากพื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดโดยจำแนกได้ดังนี้

เกษตรกรรม	จำนวน 50	เปอร์เซ็นต์
ค้าขาย	จำนวน 15	เปอร์เซ็นต์
รับราชการ	จำนวน 5	เปอร์เซ็นต์
รับจ้าง	จำนวน 25	เปอร์เซ็นต์
ประมง เลี้ยงสัตว์	จำนวน 5	เปอร์เซ็นต์

7.2) หน่วยธุรกิจในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล

ปั้มน้ำมันและก๊าซ	จำนวน 2	แห่ง
ปั้มหลด	จำนวน 6	แห่ง
โรงงานโรงสีเอกชน	จำนวน 7	แห่ง
ร้านค้า	จำนวน 63	แห่ง

8) สภาพทางสังคม

8.1) การศึกษา (1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตารางที่ 2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ชื่อ-สกุล (หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)	เบอร์โทร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองทับจันทร์	นางตะเพียนทอง เคนลิ่ง	08-6150-5907
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหมูน้อย	นางเจริญ โต้นวุธ	08-9094-5646
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังยาว	นางนฤมล ทองรักษ์	08-6152-1642

(2) โรงเรียนสังกัด สพฐ. ในเขตตำบลคลองทับจันทร์

ตารางที่ 2.4 โรงเรียนสังกัด สพฐ. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

ชื่อโรงเรียน	ชื่อ-สกุล (ผู้อำนวยการ)	เบอร์โทร โรงเรียน
โรงเรียนบ้านคลองวัว	นางวารินทร์ เสมาล้อม	087-0330863
โรงเรียนบ้านทับยาง	นายพิทักษ์พงศ์ คำพล	0-3755-0072
โรงเรียนบ้านหนองหม่น้อย	นายบุญเลี่ยม เริ่มศิลป์	0-3750-0073
โรงเรียนบ้านวังยาว	นายทองอินทร์ พันจันทร์	0-3724-3171
โรงเรียนบ้านปึกgrim	นางสาวรัชนิวีวรรณ ช้างวงศ์	081-8045235

8.2) ศาสนา

ตารางที่ 2.5 สถาบันศาสนาในเขตตำบลคลองทับจันทร์

ชื่อโรงเรียน	เจ้าอาวาส	เบอร์โทรวัด
วัดปึกgrim	พระอาจารย์เสก วีรปัญญา	08-9542-8243
วัดคลองวัว	พระอาจารย์แสวง	08-7149-5329
วัดหนองหม่น้อย	พระอาจารย์ล้วน อุชุกโก	08-9834-0911
วัดวังยาว	พระครูสังฆรักษ์บุญเลี้ยง ฐานะบุตรโต	08-9833-2809
วัดบ้านใหม่ไทยเจริญ	พระอาจารย์สมบัติ พลญาโน	08-5436-2244
วัดเขาดิน	พระอาจารย์จำลอง วิมล	08-7149-2311
สำนักสงฆ์ทับยาง	พระอาจารย์บุญมา วิบุโร	08-5277-2230

8.3) กีฬาและนันทนาการ

สนามกีฬาเนกประสงค์	จำนวน	10 แห่ง
สนามฟุตบอล	จำนวน	7 แห่ง
สนามบาสเกตบอล	จำนวน	3 แห่ง
สนามตระกร้อ	จำนวน	8 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประชาชน	จำนวน	1 แห่ง

8.4) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด	จำนวน	6 แห่ง
สำนักสงฆ์	จำนวน	1 แห่ง

8.5) สถานพยาบาลและการสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	จำนวน	1 แห่ง
กองทุนหลักประกันสุขภาพ	จำนวน	1 กองทุน

	อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ	จำนวน	100	เปอร์เซ็นต์
8.6)	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
	สถานีตำรวจชุมชน	จำนวน	1	แห่ง
	ศูนย์ อปพร.	จำนวน	1	แห่ง
9)	การบริการพื้นฐาน			
9.1)	การคมนาคม			
	ถนนสายสำคัญเป็นเส้นทางลัดจากภาคอีสาน ผ่านเข้าทางตัวเมืองอรัญประเทศ ออกสู่ถนนไปจังหวัดจันทบุรี คือ ถนนสายนิคมสงเคราะห์ฯ-หนองใหญ่ ออกสู่อำเภอคลองหาด และออกสู่อำเภอวัฒนานคร			
	ถนนลาดยาง	จำนวน	3	สาย
	ถนนลูกรังระหว่างหมู่บ้าน	จำนวน	12	สาย
	ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	จำนวน	16	สาย
9.2)	การโทรคมนาคม			
	ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน	13	ตู้
9.3)	การไฟฟ้า			
	ปัจจุบันประชากรในตำบลคลองทับจันทร์ได้รับการบริการพื้นฐานด้านไฟฟ้าร้อยละ 98 ยังไม่ได้รับการบริการพื้นฐานด้านไฟฟ้า 2 % (เนื่องจากฟุ้งตั้งบ้านเรือนและอยู่ห่างไกลหมู่บ้าน)			
9.4)	แหล่งน้ำธรรมชาติ			
	ลำธาร ลำห้วย	จำนวน	5	สาย
	บึง หนองและอื่นๆ	จำนวน	2	แห่ง
	คลองชลประทาน	จำนวน	8	สาย
	คลองส่งน้ำ	จำนวน	1	สาย
	ลำคลอง	จำนวน	9	สาย
	อ่างเก็บน้ำ	จำนวน	1	แห่ง
9.5)	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น			
	ฝาย	จำนวน	3	แห่ง
	บ่อน้ำตื้น	จำนวน	20	แห่ง
	บ่อโยก	จำนวน	115	แห่ง
	สระน้ำ	จำนวน	26	แห่ง
	ระบบประปาหมู่บ้าน	จำนวน	13	แห่ง
9.10)	ข้อมูลอื่นๆ			
	(1) มวลชนจัดตั้ง			
	อปพร.	จำนวน	91	คน
	ลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น	จำนวน	200	คน
	ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน	จำนวน	18	คน

อาสาพัฒนาชุมชน	จำนวน	2	แห่ง
คณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล (กยต.)	จำนวน	9	คน
คณะกรรมการศูนย์เยาวชนหมู่บ้าน	จำนวน	70	คน
อาสาสมัครสาธารณสุข	จำนวน	76	คน
ไทยอาสาป้องกันชาติ 1 รุ่น	จำนวน	20	คน
กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา (กพสม.)	จำนวน	70	คน
กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา (กพสต.)	จำนวน	20	คน
กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา (กพสอ.)	จำนวน	2	คน
(2) องค์กรในชุมชน			
ศูนย์กิจกรรมชุมชน			
ชมรมผู้สูงอายุ	จำนวน	2	ชมรม
ชมรมกีฬา	จำนวน	1	ชมรม
เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	จำนวน	1	กลุ่ม
เครือข่ายคุณธรรมนำสังคมเป็นสุข	จำนวน	1	กลุ่ม
ศูนย์พัฒนาครอบครัว	จำนวน	1	ศูนย์
ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	จำนวน	1	ศูนย์
สภาเด็กและเยาวชน	จำนวน	1	กลุ่ม
สภาองค์กร			
สภาองค์กรชุมชน	จำนวน	1	องค์กร
(3) กองทุน			
กองทุน SML	จำนวน	10	กลุ่ม
กองทุนฌาปนกิจ หมู่บ้าน	จำนวน	10	กองทุน
กองทุนหมู่บ้าน (ก.ท.บ.)	จำนวน	10	กองทุน
กองทุนสวัสดิการชุมชน	จำนวน	1	กองทุน
กองทุนหลักประกันสุขภาพ	จำนวน	1	กองทุน
(4) กลุ่มอาชีพที่ผ่านการรับรองสภาพการจัดตั้งกลุ่มองค์กรแล้ว			
กลุ่ม กข.คจ.	จำนวน	10	กลุ่ม
กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน	จำนวน	10	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน	10	กลุ่ม
กลุ่มจักสาน	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มเย็บผ้า	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มไม้กวาด	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มสมุนไพรชาววัง	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มปลูกหญ้าแฝก	จำนวน	1	กลุ่ม

กลุ่มดอกไม้จันทน์	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มสตรีแม่บ้าน	จำนวน	1	กลุ่ม
กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	1	กลุ่ม

10) ขององค์การบริหารส่วนตำบล

คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ประกอบด้วย นายก องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการเลือกตั้ง 1 คน รองนายก องค์การบริหารส่วนตำบล ที่นายก แต่งตั้ง 2 คน และเลขานุการนายก 1 คน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิติณัช ไสลบาท (2550) ได้ศึกษาการจัดการฐานทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน การจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมในระดับครัวเรือน บทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเปรียบเทียบปัจจัยหลักด้านการจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมของหมู่บ้านที่มีต่อรายได้หลักของครัวเรือนพื้นที่วิจัย คัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ หมู่บ้านนาฝาย ตำบลหัวเรือ อำเภอลำปำ จัหวัดมหาสารคาม ผลของการวิจัยพบว่า การจัดการฐานทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 98.10 มีการจัดการน้ำบริโภคและอุปโภคพอเพียงและใช้น้ำอย่างมีคุณค่า ร้อยละ 87.40 มีการจัดการที่ดินแบ่งที่ดินเป็นสัดส่วนโดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย คอกสัตว์ ปลูกผัก และยุ่งฉาง ร้อยละ 60.20 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลักในการเพาะปลูก โดยปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ทุกครัวเรือนมีการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย ปลา และกบ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน และใช้บริโภคเป็นอาหาร การจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมในระดับครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 95.10 เข้าร่วมและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้านร้อยละ 61.20 มีการค้นหาแหล่งเรียนรู้ และชุมชนมีที่อ่านหนังสือ ณ ศาลากลางบ้านที่เป็นสถานที่ค้นคว้า ข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 57.30 มีรายได้หลักของครัวเรือน จากการประกอบอาชีพการเพาะปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ หัวหน้าครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกและประเภทของปุ๋ยที่ใช้ในการเพาะปลูกต่างกัน มีรายได้หลักของครัวเรือนแตกต่างกัน และสถาบันและองค์กรชุมชนมีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ธัญญารัตน์ นันติกา (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำแบบประสาน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมคือ เงื่อนไขชุมชนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ สังคม เครือญาติ เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

การออม การเอื้ออาทร การดำรงชีวิต การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกิจกรรมตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติของชุมชนและชุมชนร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้บ้านป่าไผ่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของประเทศไทย

พีรวีส ปาเลิง (2552) ได้ศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น จากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งก่อนเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีประสบการณ์การได้รับการอบรมสัมมนา 1-2 ครั้ง การรับรู้ตามบทบาทหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ระดับการรับรู้ตามอำนาจบทบาทหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีการรับรู้มากที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมา คือ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจตามลำดับ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การจัดให้มีสาธารณูปโภคต่างๆ ด้านประเพณีวัฒนธรรม มีการรับรู้มากที่สุด คือ การส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสังคม ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การส่งเสริม การพัฒนากลุ่มกิจการสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการรวมถึงผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชน การเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และด้านประเพณีวัฒนธรรม พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นเพศชายและหญิง และมีประสบการณ์การทำงานก่อนเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันมีระดับการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานชุมชนแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้แตกต่างกัน

อรุณพล อุทุมพร (2552) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีต่อการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน รวมทั้งบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนรู้จักและรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายของหมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ของทางราชการ และจากอินเทอร์เน็ต และเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ยคนละ 1 ครั้ง หากประชาชนทุกครัวเรือนสามารถดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ก็จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้ องค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้วให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนโดยการ

จัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น

กนกวรรณ นิสัยดี (2553) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นตำบลสามแวง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้านคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นตำบลสามแวง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำจะได้ดังนี้ คือ ด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้แก่ จัดให้มีการปรับปรุงถนนให้ได้มาตรฐานและสัญญาณจราจรได้สะดวก สถานที่หรือจุดสำคัญควรติดไฟฟ้าแสงสว่างเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและดูแลปรับปรุงทัศนียภาพของตำบลโดยการส่งเสริมการปลูกป่าในชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ได้มีการศึกษาบทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทขององค์การบริหารส่วนในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ผู้ศึกษาจึงใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ
ศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษากลุ่มประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง จำนวนทั้งสิ้น 42 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 นายกองการบริหารส่วนตำบล รองนายกองการบริหารส่วนตำบล เลขานุการ
นายกองการบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน
ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ และการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงแก่ประชาชนตำบลคลองทับจันทร์

3.1.2 ผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่
ตำบลคลองทับจันทร์ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน ประธานกลุ่มสตรี ประธานชมรมผู้สูงอายุ
ประธานอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ประธานกลุ่มอาชีพ จำนวน
5 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนประจำตำบลคลองทับจันทร์ และเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลคลองทับ
จันทร์ จำนวนรวม 20 คน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนตำบลคลองทับ
จันทร์ เป็นผู้นำทางความคิดให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และเป็น
ผู้จุดประกายความคิดที่เกิดจากการได้รู้ได้เห็นการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนต้นแบบ
และแหล่งเรียนรู้จากชุมชนอื่น ที่ผู้นำได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้มากกว่าประชาชนภายในชุมชน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Standardized
Interview) 2 ชุด สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
คลองทับจันทร์ เรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับ
จันทร์อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีเนื้อหาคำสัมภาษณ์แยกเป็นประเด็น

- 3.1.1) ความคิดเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.1.2) บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงแก่ประชาชน

1.3) ความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

2) ชุดที่ 2 สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาค เรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีเนื้อหาการสัมภาษณ์แยกเป็นประเด็น

2.1) ความคิดเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.2) บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

2.3) ความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

3.2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ชุดที่ 2 สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพและข้าราชการส่วนภูมิภาคเรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

แบบสัมภาษณ์ แต่ละชุดประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

3.2.3 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบอบราชการ เป็นต้น

2) ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสภาท้องถิ่น สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1

3) สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ของสมาชิกสภาท้องถิ่นจากเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคัดเลือกให้ โดยมีมีการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำจนได้แบบทดสอบวัดความรู้จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ซึ่งเป็นการค้นคว้าและรวบรวมแนวคิดจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และฐานข้อมูลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย ทั้งนี้โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Criticism)

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาจึงได้เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ โดยอาศัยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามประเด็นคำถามแต่ละข้อ ร่วมกับการสังเกตของผู้ศึกษาที่ได้จากการลงพื้นที่ โดยการสังเกตลักษณะและพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสภาพแวดล้อมชุมชนที่ส่งผลต่อการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งศึกษาเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 42 คน โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการ นายกองการการบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน ประธานกลุ่มสตรี ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ประธานกลุ่มอาชีพ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนประจำตำบลคลองทับจันทร์และเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลคลองทับจันทร์ จำนวนรวม 20 คน โดยนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

- 4.1 ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 4.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน
- 4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

4.1 ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

คำถาม ท่านรู้จักและเข้าใจในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร และท่านทราบถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนรู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเข้าใจว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้เงินที่หามาได้อย่างประหยัด ซื้อข้าวของเครื่องใช้เท่าที่จำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตแบบพออยู่พอกิน ไม่ใช้จ่ายเกินรายได้ที่สามารถหาได้พยายามหารายได้เพิ่มและลดค่าใช้จ่าย ไม่กู้ยืมเงินเกินความสามารถที่จะใช้คืน

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รับทราบถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายของหมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับของส่วนราชการ จากการประชาสัมพันธ์

จากข้าราชการของส่วนราชการ ได้แก่ อำเภอรัญประเทศ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสำหนักงาน
เกษตรอำเภอ จากการเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ
และข้าราชการส่วนภูมิภาค

ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วน
ภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนรู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ
เข้าใจว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตที่พอดีพอเพียง รู้จักการประหยัดอดออม
ไม่ก่อหนี้ยืมสินมากเกินไป ไม่ใช่ชีวิตยึดติดตามวัตถุนิยม ไม่ใช่จ่ายเงินฟุ่มเฟือย พยายามลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวไว้ในพื้นที่ว่างในบ้าน สำหรับ
บริโภคในครัวเรือน งดใช้สารเคมีในการปลูกพืชผักสวนครัว เปลี่ยนมาเป็นใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ
ครัวเรือนใดเหลือกินเหลือใช้ก็แจกหรือแลกกับครัวเรือนอื่น ที่มีของกินของใช้ที่แตกต่างกันมา
แลกเปลี่ยนกัน

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ และนักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า เข้าใจและรู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อน
เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และทรงเน้นย้ำว่าเป็นแนวทางแก้ไขที่สามารถทำให้ประชาชน
และประเทศรอดพ้นจากพิษภัยทางเศรษฐกิจ และทำให้ชีวิตประชาชนดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนภายใต้
กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ และรับทราบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อ
โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และเอกสารสิ่งพิมพ์ของทางราชการ

คำถาม ท่านเคยผ่านการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
หรือไม่ อย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 15 คน ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ
การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง จากการจัดฝึกอบรมของอำเภอร
ัญประเทศ โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอรัญประเทศ และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด
สระแก้วและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 7 คน ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานใดเลย

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ
และข้าราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ
และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 18 คน ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อยคนละ 3 ครั้ง จากการจัดการฝึกอบรมของอำเภอรัญประเทศ
โดยสำนักงานพัฒนาชุมชน และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากทั้งผู้นำ
ฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ ได้ร่วมงานโดยตรงกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

อรัญประเทศ ดังนั้นจึงได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยครั้ง ในส่วน
ของข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 2 คน ได้รับการ
ฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำ เนื่องจากมีหน้าที่ความรับผิดชอบและ
ปฏิบัติงานโดยตรงเกี่ยวกับส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนตามหน้าที่ ทำให้ได้รับการ
ฝึกอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัด

คำถาม ท่านคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชน
และประเทศได้จริงหรือไม่ อย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน ผลการสัมภาษณ์พบว่า
ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 20 คน ได้ให้ความเห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ไขปัญหา
เศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้หากประชาชนทุกคนทุกครัวเรือนสามารถดำเนินชีวิต
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เพราะหากทุกคนสามารถพึ่งตนเองได้ มีความขยัน อดทน
ตัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย จะทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น ไม่ดำเนินชีวิตไปตามวิถีวัตถุนิยม และผู้ตอบ
แบบสัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้ให้ความเห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหา
เศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้ เนื่องจากปัจจุบันเป็นโลกของทุนนิยม ประชาชน
แข่งขันกันซื้อเครื่องใช้ในบ้าน เครื่องใช้ส่วนตัว ทำให้ประชาชนมีหนี้สินมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งในระบบ
และนอกระบบ จากความต้องการที่มากเกินไปจนเงินฝืดจึงพอกพูนขึ้นตามระยะเวลา ดังนั้นจึง
เป็นการยากที่จะดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพและ
ข้าราชการส่วนภูมิภาค

ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วน
ภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 16 คน ได้ให้ความเห็นว่าแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้
หากประชาชนรู้จักประหยัด อดออม ไม่นำเงินที่หามาได้ไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ครอบครัวย่อมจะมีรายได้
เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย อยู่แบบพอมีพอกิน มีเงินเก็บออมเล็กน้อยเก็บสำรองใช้จ่ายฉุกเฉิน
เมื่อประชาชนทุกคนร่วมกันปฏิบัติเช่นนี้ ย่อมทำให้ประเทศไม่ต้องกู้ยืมเงินของต่างประเทศ ถึงแม้จะ
ไม่ทำให้ประเทศร่ำรวย แต่ก็สามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติ

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้
หากประชาชนดำเนินชีวิตโดยทางสายกลาง คือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
เริ่มจากตัวบุคคล อยู่อย่างพึ่งตนเอง อยู่อย่างพอเพียง อยู่อย่างเอื้ออาทร ย่อมสร้างความยั่งยืน
ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้

และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 คน ได้ให้ความเห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้ ถึงแม้จะเป็นแนวคิดที่ดี

แต่ในทางปฏิบัติประชาชนไม่สามารถทำได้ อันเนื่องมาจากการแข่งขันกันสร้างฐานะแสดงความร่ำรวย ซึ่งเป็นไปตามกระแสทุนนิยม บางครอบครัวก็ยืมเงินมาเพื่อซื้อเครื่องใช้ในบ้าน รถยนต์เพื่อทัดเทียมเพื่อนบ้าน เมื่อประชาชนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายตามวิถีชีวิตของสังคมเมือง ย่อมเป็นการยากที่จะดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงได้อีก

4.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

คำถาม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนเห็นด้วยที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด รู้ปัญหาความต้องการของประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการอื่น มีงบประมาณ และบุคลากรเป็นของตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จะผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมได้

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพและข้าราชการส่วนภูมิภาค

ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนเห็นด้วยที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เมื่อประชาชนมีปัญหาความเดือดร้อนประชาชนจะคิดถึงองค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง ที่สำคัญที่สุดคือมีผู้บริหาร และสมาชิกสภา ที่เป็นตัวแทนของประชาชน ย่อมที่จะเข้าใจ รู้ถึงสถานการณ์ความเป็นอยู่ของประชาชน ว่าควรมีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างไร เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีทั้งงบประมาณที่สามารถจัดสรรเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต้องการของประชาชน และบุคลากรที่สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้มากกว่าข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

คำถาม ในความคิดเห็นของท่าน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมใดบ้าง เพื่อสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. (สัมภาษณ์เพียงกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เท่านั้น) ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหาร

ส่วนตำบล เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ได้จัดโครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

- 1) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้
- 2) โครงการสนับสนุนกลุ่มอาชีพเลี้ยงกบและเลี้ยงปลาในบ้าน
- 3) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยชีวภาพจากหอยเชอรี่
- 4) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักจากเศษพืชผักและเศษอาหาร
- 5) โครงการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้

คำถาม ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรมีบทบาทอย่างไรในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรมีบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนมากกว่านี้
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่มอาชีพด้านการเกษตร
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่มีการจ้างแรงงานในพื้นที่
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรสนับสนุนประชาชนที่มีความสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หรือชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมแล้ว

5) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรสร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในตำบลเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของทั้งประชาชนและนักเรียนที่มีความสนใจศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ท่าน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวรู้ว่าในครัวเรือนมีรายได้ค่าใช้จ่ายเป็นอย่างไร หากครัวเรือนใดมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย ก็จะทำให้รู้ถึงจำนวนเงินคงเหลือ ที่สามารถเป็นเงินออมของครอบครัวได้ หรือหากครัวเรือนใดมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ ก็ทำให้ครัวเรือนรู้ว่าควรจะมีการลดค่าใช้จ่าย หรือจะหารายได้เพิ่มอีกเท่าไร เพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรมีบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้มีครัวเรือนตัวอย่างอย่างน้อย 1 ครัวเรือนเป็นแบบอย่างที่ดีในตำบลคลองทับจันทร์ ที่ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นตัวอย่างรูปธรรม ซึ่งจะทำการประชาสัมพันธ์ได้ผลดียิ่งขึ้น

2) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในตำบลคลองทับจันทร์

3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรสนับสนุนประชาชนที่มีความสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หรือชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมแล้ว

4) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรสร้างศูนย์สาธิตการทำเกษตรแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในตำบล ส่งเสริมการทำปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร และผู้สนใจ

คำถาม ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าได้สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

1) เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว

2) พุดคุยในวงสนทนาเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และแนะนำให้ลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่างๆ เช่น การลดการดื่มเหล้า สูบบุหรี่

3) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 คน ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า แนะนำให้ประชาชนปลูกพืชสมุนไพรไว้ในครัวเรือน ใช้ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย โดยปรึกษาทางด้านสำนักงานสาธารณสุขอำเภอด้วย เพื่อให้ปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นว่าได้สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

- 1) สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ให้แก่ประชาชน
- 2) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มอาชีพและประชาชนในการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้
- 3) พุดคุยในวงสนทนาของกลุ่มประชาชนตามจังหวะโอกาส เกี่ยวกับวิธีการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวและครัวเรือน

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า ได้ดำเนินชีวิตเป็นตัวอย่งให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ และปุ๋ยชีวภาพจากเศษอาหารไว้ใช้ในครัวเรือนและเพื่อนบ้าน มีการแบ่งพื้นที่ในบ้านที่มีอยู่อย่างจำกัด ในการปลูกผัก เลี้ยงปลาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และจากการที่มีได้ทำหน้าที่เป็นกลุ่มผู้นำของหมู่บ้าน ในการพิจารณาการใช้จ่ายเงินออมของหมู่บ้านทุกครั้ง จะต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายโดยคำนึงถึงหลักความประหยัดเป็นอันดับแรก ใช้จ่ายให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ประชาชนจะได้นำหลักการวางแผนค่าใช้จ่ายไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองด้วย และนักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ได้สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

คำถาม ท่านคิดว่าประชาชนจะนำแนวปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันประชาชนตระหนักถึงภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำและฝืดเคือง การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่เป็นไปอย่างประหยัด ถึงแม้จะมีฐานะร่ำรวยหรือยากจน หากครัวเรือนใดมีพื้นที่ในบ้านที่จะสามารถปลูกพืชผักสวนครัวได้ ก็จะขอเมล็ดพันธุ์พืชจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ หรือซื้อเมล็ดพันธุ์พืชมาปลูก เพื่อเก็บไว้ทานเองในครัวเรือน หากเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน ก็นำไปขายหรือแจกเพื่อนบ้าน

แต่สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกลำไย ที่เกษตรกรได้ทำกันมานานหลายปี ประชาชนยังไม่สามารถตัดสินใจในการแบ่งพื้นที่สวนออกเป็นพื้นที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานได้ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ก็ยึดหลักใช้จ่ายอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงให้มากที่สุด เพื่อให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในการซื้อข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ จำนวน 20 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 14 คน ได้ให้ความเห็นว่าส่วนใหญ่ประชาชนมีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร ทำให้ต้องประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันตามฐานะความเป็นอยู่ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ต้องลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือพอสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน คริวเรือนโตมีพื้นที่เหลือ ก็หันมาปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือน แต่ถึงแม้ครัวเรือนโตจะมีพื้นที่มาก ส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่ได้มีการแบ่งสรรพื้นที่ไว้ทำการเกษตรแบบผสมผสานแต่อย่างใด

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 6 คน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้ เพราะยังคงมีการใช้จ่ายตามกระแสบริโภค ยังคงใช้จ่ายมากเกินไปกว่ารายได้ที่สามารถหาได้ ทำให้มีหนี้สินจำนวนมาก

คำถาม ท่านคิดว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต. (สัมภาษณ์เพียงกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เท่านั้น) ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คลองทับจันทร์ จำนวน 22 คน

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 20 คน ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล คลองทับจันทร์ มีอุปสรรคทางด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ เนื่องจากในปี 2550 พนักงานส่วนตำบลได้โอนย้ายไปสังกัดหน่วยงานอื่นหลายตำแหน่ง ทำให้ขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม พนักงานส่วนตำบล 1 คนต้องรับผิดชอบหน้าที่หลายตำแหน่งงาน ถึงแม้จะมีข้าราชการส่วนภูมิภาคที่มาร่วมกันขับเคลื่อนแนวคิดฯ แต่ข้าราชการส่วนภูมิภาคของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอก็ต้องรับผิดชอบและปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเฉลี่ย 1 คนต่อ 3 ตำบล เช่นกัน ทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานในเชิงลึก จนเห็นเป็นรูปธรรมได้

ด้วยอำนาจหน้าที่และภารกิจที่มากมาย แต่งบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การจัดสรรงบประมาณต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ของโครงการ/กิจกรรมใดที่ออกมาเป็นรูปธรรม ในการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงเห็นควรให้มีการจัดสรรงบประมาณให้โครงการ/กิจกรรมนั้นๆ ก่อน ซึ่งในหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพแต่ไม่เคยได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นรูปธรรม เพราะไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างยั่งยืน ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่เกิดความคุ้มค่า แต่ขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชน หากสามารถที่จะรวมกลุ่มสมาชิกได้ตามที่เห็นสมควร ก็สามารถยื่นเสนอปัญหาและความต้องการมายังองค์การบริหารส่วนตำบลได้

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การจะสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมใดเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มมาจากประชาชน ประชาชนจะรู้ปัญหาและความต้องการของตนเอง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์พร้อมที่จะให้การสนับสนุน แต่ส่วนใหญ่ประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ประชาชนต้องการเพียงเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดตั้งกองทุนใดๆ ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งสามารถสรุป ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบ แบบสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนรู้จักแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และเข้าใจว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้จ่ายอย่างประหยัด ซื้อเครื่องใช้เท่าที่จำเป็น ใช้ชีวิตแบบพออยู่พอกิน พยายามหารายได้เพิ่มและลดค่าใช้จ่าย พึ่งพา ตนเองมากที่สุด พยายามลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว เช่น การปลูกพืชผักสวน คราวไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน งดใช้สารเคมีในการปลูกพืชผักสวนครัว เปลี่ยนมาเป็นผู้ปลูกหมัก บำรุงชีวภาพ ครัวเรือนใดเหลือกินเหลือใช้ก็แจกหรือแลกกับครัวเรือนอื่น และรับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายของหมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ของทางราชการ จากการเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมร่วมกับ ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากอินเทอร์เน็ต

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้ หากประชาชนทุกครัวเรือนสามารถ ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ทุกคนสามารถพึ่งตนเองได้ มีความขยัน อดทน ตัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ย่อมทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น เมื่อประชาชนทุกคนในระดับชุมชนได้ ร่วมกันปฏิบัติเช่นนี้ ย่อมทำให้ประเทศไม่ต้องกู้ยืมเงินของต่างประเทศ ลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้า จากต่างประเทศ ถึงแม้จะไม่ทำให้ประเทศร่ำรวย แต่ก็สามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรจาก ภายนอกประเทศ

5.1.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แก่ประชาชน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกคนเห็นด้วย ที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงาน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เมื่อประชาชนมีปัญหาความเดือดร้อนประชาชนจะคิดถึงองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด รู้ปัญหาความต้องการของประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการ

มีอิสระในการตัดสินใจในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จะผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นรูปธรรมได้ง่ายกว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่สำคัญที่สุดคือมีผู้บริหาร และสมาชิก สภา ที่เป็นตัวแทนของประชาชน ย่อมที่จะเข้าใจ รู้ถึงสถานการณ์ความเป็นอยู่ของประชาชน ว่าควรมีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างไร เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีทั้งงบประมาณที่สามารถจัดสรร เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต้องการของประชาชน และบุคลากรที่สามารถให้ความรู้แก่ประชาชน ได้มากกว่าข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากโครงการ/กิจกรรมที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลคลองทับจันทร์ได้ดำเนินการดังนี้

- 1) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้
- 2) โครงการสนับสนุนกลุ่มอาชีพเลี้ยงกบและเลี้ยงปลาในบ้าน
- 3) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยชีวภาพจากหอยเชอร์รี่
- 4) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักจากเศษพืชผักและเศษอาหาร
- 5) โครงการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้

ดังนั้นเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ควรจัดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้มีครัวเรือนตัวอย่างอย่างน้อย 1 ครัวเรือนเป็นแบบอย่าง ที่ดีในตำบลคลองทับจันทร์ ที่ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นตัวอย่างรูปธรรม ซึ่งจะทำให้การประชาสัมพันธ์ได้ผลดียิ่งขึ้น

2) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขับเคลื่อน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในตำบลคลองทับจันทร์

3) ควรสนับสนุนประชาชนที่มีความสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หรือชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จ เป็นรูปธรรมแล้ว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้มีบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ประชาชน เนื่องจากเป็นผู้นำชุมชนและผู้นำทางความคิด ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทั้งทางตรง และทางอ้อม ดังนี้

1) เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว

2) พุดคุยในวงสนทนาเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และแนะนำให้ลดค่าใช้จ่าย ที่ฟุ่มเฟือย และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่างๆ เช่น การลดการดื่มเหล้า สูบบุหรี่

3) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน

4) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มอาชีพและประชาชนในการหาอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร ทำให้ต้อง

ประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันตามฐานะความเป็นอยู่มากกว่าจะนำองค์ประกอบหลักตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจว่าจำเป็นต้องมีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวแต่เพราะประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ต้องลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือพอสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน คราวเรือนไฉมีพื้นที่เหลือก็ปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือนแต่ถึงแม้ครัวเรือนใดจะมีพื้นที่มาก ส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่ได้มีการแบ่งสรรพื้นที่ไว้ทำการเกษตรแบบผสมผสานแต่อย่างใด

ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์มีอุปสรรคทางด้านจำนวนบุคลากร เนื่องจากพนักงานส่วนตำบลผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอีกหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และอุปสรรคด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ ดังนั้นจึงได้มีการจัดสรรงบประมาณที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนกว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจของผู้นำชุมชน ทั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ผู้นำฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจระดับบุคคลและครัวเรือนเท่านั้น ซึ่งเข้าใจว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้ชีวิตตามฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ปลูกพืชผักบางชนิดที่ใช้บริโภคในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นวิถีชีวิตโดยทั่วไปของประชาชน ถึงแม้จะมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนยึดถือปฏิบัติหรือไม่ก็ตาม ซึ่งก็ถือว่าเป็นความพอเพียงขั้นพื้นฐานของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน ตามความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง (2549) และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังก่อให้เกิดความพอเพียงในระดับหมู่บ้าน ตำบลอำเภอ จังหวัด และประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกัน จากกระแสวัตถุนิยมบริโภคนิยม เมื่อคนเข้มแข็งก็จะเป็นจุดเริ่มต้น ให้สังคมเข้มแข็ง และขยายสู่รากฐานอันแข็งแรงของประเทศต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิติณัฐ ไสลบาท (2550) ที่ได้ศึกษาการจัดการฐานทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน การจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมในระดับครัวเรือน บทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านนาฝาย ตำบลหัวเรือ อำเภอบ้านนาถ้อย จังหวัดมหาสารคาม ผลของการวิจัยพบว่า การจัดการฐานทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 98.10 มีการจัดการน้ำบริโภคและอุปโภคพอเพียงและใช้น้ำอย่างมีคุณค่า ร้อยละ 87.40 มีการจัดการที่ดินแบ่งที่ดินเป็นสัดส่วนโดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย คอกสัตว์ ปลูกผัก และยุงฉาง ร้อยละ 60.20 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลักในการเพาะปลูก โดยปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ทุกครัวเรือนมีการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย

ปลา และกบ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนและใช้บริโภคเป็นอาหาร การจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมในระดับครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 95.10 เข้าร่วมและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้านร้อยละ 61.20 มีการค้นหาแหล่งเรียนรู้ และชุมชนมีที่อ่านหนังสือ ณ ศาลากลางบ้านที่เป็นสถานที่ค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 57.30 มีรายได้หลักของครัวเรือน จากการประกอบอาชีพการเพาะปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ หัวหน้าครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกและประเภทของปุ๋ยที่ใช้ในการเพาะปลูกต่างกัน มีรายได้หลักของครัวเรือนแตกต่างกัน และสถาบันและองค์กรชุมชนมีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ นันติกา (2551) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำแบบประสาน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมคือ เงื่อนไขชุมชนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ สังคม เครือญาติ เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้การออม การเอื้ออาหาร การดำรงชีวิต การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกิจกรรมตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติของชุมชนและชุมชนร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้บ้านป่าไผ่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของประเทศไทย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรวัส ปาเลิง (2552) ที่ได้ศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น จากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ตามอำนาจบทบาทหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีการรับรู้มากที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจตามลำดับ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การจัดให้มีสาธารณูปโภคต่างๆ ด้านประเพณีวัฒนธรรม มีการรับรู้มากที่สุด คือ การส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสังคม ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การส่งเสริม การพัฒนา กลุ่มกิจการสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการรวมถึงผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ระดับการรับรู้มากที่สุด คือ การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ นิสัยดี (2553) ที่ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล อุทุมพร (2554) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีต่อการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน รวมทั้งบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนและศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนรู้จักและรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายของหมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ของทางราชการ และจากอินเทอร์เน็ต และเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ยคนละ 1 ครั้ง หากประชาชนทุกครัวเรือนสามารถดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ก็จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้ องค์การบริหารส่วนตำบลลองทับจันทร์ให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนโดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้นำชุมชนจะรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายของหมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ของทางราชการ และจากอินเทอร์เน็ต และถึงแม้ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดของประชาชนโดยเฉพาะนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นตัวแทนของประชาชน จะผ่านการฝึกอบรมมาบ้างแล้ว แต่ก็เป็นการฝึกอบรมตามที่อำเภอคลองทับจันทร์ขอความร่วมมือให้เข้าร่วมการฝึกอบรมก็คงไม่เพียงพอที่จะมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างลึกซึ้ง จนสามารถที่จะถ่ายทอดให้แก่ประชาชนได้

ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของบุคคล ครัวเรือน และประเทศชาติได้จริง เพียงแค่การเริ่มต้นความพอเพียงจากตนเองและครอบครัว ไม่ใช่ชีวิตยึดติดตามวัตถุนิยม ดำเนินชีวิตแบบพอดีพอเพียง รู้จักประหยัดอดออม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ย่อมจะทำให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ นอกจากประชาชนจะยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดความพอดีพอเพียงตามสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง ไม่หลงไหลไปกับกระแสวัตถุนิยม หันมาพึ่งตนเองโดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา จนไปถึงการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้คิดค้นเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิติณัช ไสลบาท (2550) ที่ได้ศึกษาบทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านนาผายตำบลหัวเรือ อำเภอลำปำ จันทบุรี ผลของการวิจัยพบว่า สถาบันและองค์กรชุมชนมีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ

ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ นันติกา (2551) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอต๋อยสะแกckett จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้การออม การเอื้ออาทร การดำรงชีวิต การอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นกิจกรรมตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติของชุมชนและชุมชนร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้บ้านป่าไผ่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของประเทศไทย

5.2.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ทุกคนเห็นด้วยที่กระทรวงมหาดไทย ได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการร่วมกันในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลสัมฤทธิ์และยั่งยืน โดยใช้กรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (บุญสืบ แซ่มซ้อย, 2549) ซึ่งตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งให้นายกองการบริหารส่วนตำบลทุกตำบลในอำเภอ เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อขจัดปัญหาความยากจน โดยมีเป้าหมายให้หมู่บ้านได้น้อมนำหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรม ซึ่งได้กำหนดให้มีการสนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกพื้นที่ของอำเภอ รวมถึงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนโครงการ แผนงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนทุกระดับได้นำไปประยุกต์ใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทั้งที่เป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ และอำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำ ซึ่งการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน เป็นอำนาจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำภายใต้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (บัญญัติ พุ่มพันธ์, 2548) นั่นคือ มาตรา 68 (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ มาตรา 68 (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน และมาตรา 68 (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร ดังนั้นนอกจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์จะต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้อำนาจหน้าที่แล้ว ยังต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ (2551) “คุณภาพชีวิตดี เศรษฐกิจพอเพียง เขตเมืองน่าอยู่” ที่กำหนดไว้ด้วย โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพหลัก อาชีพเสริม เพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ดังจะเห็นได้จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ หรือโครงการเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้มีการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งจะเห็นว่า ส่วนใหญ่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของอรรถพล อุทุมพร (2554) ที่ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้วในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้วให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนโดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น และสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะของ กุลธน ธนาพงศธร (อ้างใน มยุรี อนุমানราชธน, 2547) ซึ่งนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลเป็นนโยบายสาธารณะที่ได้กำหนดเป็นแนวทางกว้างๆ ในการกระทำของรัฐบาล เพื่อชี้้นำให้มีกิจกรรม/การกระทำต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้นำนโยบายจากรัฐบาล และมอบให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับกรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกันในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ในส่วนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปฏิบัติงานในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครอง สังกัดกรมการปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลคลองทับจันทร์ ได้มีบทบาทในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด โดยการสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือการชักชวนให้ประชาชนลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ผู้นำชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ/กิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การออม การเอื้ออาทร การดำรงชีวิต การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกิจกรรมตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติของชุมชนและชุมชนร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธัญญารัตน์ นันตিকা (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำชุมชน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมคือ เงื่อนไขชุมชนที่มีศักยภาพ ตลอดจนความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิติณัช ไสลบาท (2550) ที่ได้ศึกษาบทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพบว่า สถาบันและองค์กรชุมชน มีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อรรถพล อุทุมพร (2554) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล

คลองทับจันทร์ให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนโดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมแก่ประชาชนให้สามารถยึดถือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่หากจะให้นำนโยบายเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนก็ต้องมีบทบาทในการผู้คิด ผู้ทำเองด้วย จึงจะประสบผลสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องตามผลศึกษาของ ปิติณัฐ ไสลบาท (2550) ได้ศึกษาบทบาทสถาบันและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สถาบันและองค์กรชุมชนมีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล อุทุมพร (2554) ที่ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้วในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน พบว่า ผู้นำชุมชนให้ความเห็นว่าถ้าประชาชนทุกครัวเรือนสามารถดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ก็จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้

5.2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

จากการให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ มีปัจจัยที่ทำให้มีอุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนคือปัญหาทางด้านบุคลากร เนื่องจากพนักงานส่วนตำบลผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอีกหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และอุปสรรคด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ ดังนั้นจึงได้มีการจัดสรรงบประมาณที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนกว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานซึ่งมีผลต่อความเข้มแข็งทางการเมืองของบุคลากรฝ่ายการเมืองมากกว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมใดๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะสำเร็จหรือไม่นั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านโครงสร้าง ระบบงาน บรรยากาศภายในและความสามารถทางการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ยังมีปัจจัยทางด้านบุคลากร และงบประมาณตามผลการศึกษานำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล อุทุมพร (2554) ที่ได้ศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้ว ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้วให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนโดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนา กลุ่มอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง
- 2) ควรกำหนดนโยบายในการสรรหาพนักงานเพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

- 1) ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน การจัดทำโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน
- 2) ควรดำเนินการสรรหาพนักงานจ้างเพิ่มเติม เพื่อช่วยพนักงานส่วนตำบลในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากกว่านี้ เนื่องจากบุคลากรคือองค์ประกอบสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับประชาชน
- 2) ควรศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับประชาชนในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้ผลการศึกษาที่เหมือนหรือแตกต่างในแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

GRAD VRU

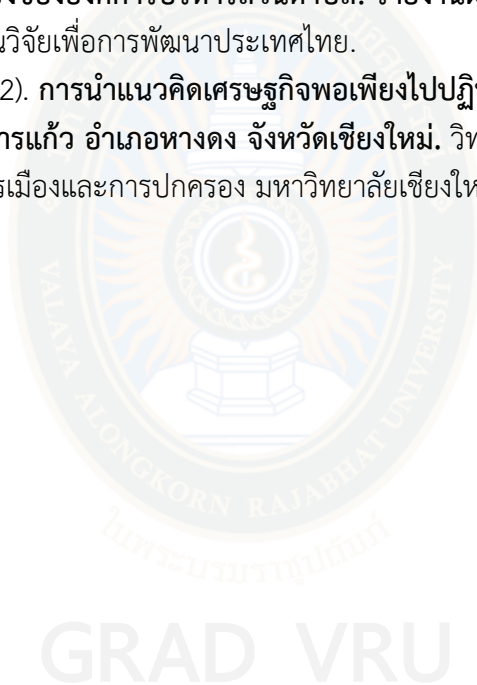
บรรณานุกรม

- กนกวรรณ นิสัยดี. (2553). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์.** ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). **แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **การจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). **แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร? พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 3.** กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2532). **หลักมานุษยวิทยา.** กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- จักรรัช ธีระกุล. (2542). **สังคมวิทยาเบื้องต้น.** นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ณรงค์ เสียงประชา. (2541). **มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2547). **ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา.** เอกสารการสอนชุดวิชามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ: ธรรมดา.
- ธัญญารัตน์ นันติกา. (2551). **บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัญญัติ พุ่มพันธ์. (2548). **อบต.ของเรา: ท้องถิ่นของเรา.** กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- บุญสืบ แซ่มซ้อย. (2549). **กรอบความคิดในการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชน. วารสารท้องถิ่นไทย. 1(18), 64-66.**
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคนอื่นๆ. (2544). **สังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประเวศ วะสี. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม.
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปิติณัช ไสลบาท. (2550). การจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อ
ต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านนาฝาย ตำบลหัวเรือ
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกล. (2542). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยา สายหู. (2535). กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรวัส ปาเลิง. (2550). การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ไพฑูรย์ มีกุศล. (2543). ลักษณะสังคมไทยสมัยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2543). เศรษฐกิจพอเพียง : ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามรอยพระยุคลบาท.
สืบค้นจาก
http://www.chaipat.or.th/chaipat/journal/dec00/thai/t_economy.html
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2550). การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน. รัฐสภาสาร.
5(55), 21-60.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมใจ ลักษณะ. (2542). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ:
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ. (2544). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืน.
ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ.
กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). วันพัฒนา. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ: 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2554). **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ประจำปีงบประมาณ 2554**. สระแก้ว: สำนักงานจังหวัดสระแก้ว.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ สำนักงานปลัด. (2554). **แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ระยะสามปี (พ.ศ. 2552-พ.ศ. 2554)**. สระแก้ว: สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์.
- อรพินท์ ส孚โชคชัย และคณะ. (2540). **โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล: รายงานผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อรรถพล อุทุมพร. (2552). **การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

GRAD VRU

แบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 1 : สำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหาร และสมาชิกสภา อบต.
เรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	อายุ	ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านรู้จักและเข้าใจในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร และท่านทราบถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านเคยผ่านการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศได้จริงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในโลกในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล

.....

.....

.....

2. ในความคิดเห็นของท่าน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าจันทร์ได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมใดบ้าง เพื่อสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าจันทร์ ควรมีบทบาทอย่างไร ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน (การประชาสัมพันธ์/การจัดฝึกอบรม/การศึกษาดูงาน/การสร้างตัวอย่าง/ส่งเสริมการประกอบอาชีพตามแนวทางฯ /ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน/ส่งเสริมการประหยัดและอดออม ฯ)

.....

.....

.....

4. ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อปัญหาอุปสรรคในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

1. ท่านคิดว่าประชาชนจะนำแนวปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้

GRAD VRU

แบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 2 : สำหรับผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง ผู้นำกลุ่มองค์กร ผู้นำกลุ่มอาชีพ
และข้าราชการส่วนภูมิภาค
เรื่อง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ
ในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	อายุ	ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านรู้จักและเข้าใจในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร และท่านทราบถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านเคยผ่านการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศได้จริงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในระดับตำบล

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าจันทร์ ควรมีบทบาทอย่างไร ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน (การประชาสัมพันธ์/การจัดฝึกอบรม/การศึกษาดูงาน/การสร้างตัวอย่าง/ส่งเสริมการประกอบอาชีพตามแนวทางฯ /ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน/ส่งเสริมการประหยัดและอดออม ฯ)

.....
.....
.....

3. ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในการสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

.....
.....
.....

GRAD VRU

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อปัญหาอุปสรรค ในการสนับสนุนแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน

1. ท่านคิดว่าประชาชนจะนำแนวปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก
น้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายคมศร คุณคำแสง
วัน เดือน ปี เกิด 17 พฤศจิกายน 2522
สถานที่เกิด จังหวัดสระแก้ว
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 19/1 หมู่ 10 ตำบลคลองทับจันทร์
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2545 มัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
พ.ศ. 2550 วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป
มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์ บางกอก

ประวัติการทำงาน
พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน เลขาธิการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน เลขาธิการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์
ที่ทำงานปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

GRAD VRU